

ВО

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ

КАТИН

АВСТРАЛИЈА

КАКО

MM
СКОПЈЕ
1992

ДОМА

Книгоиздателство • Матица македонска • Скопје

СПЕКТАР

<i>Издавач:</i>	МАТИЦА МАКЕДОНСКА
<i>Рецензенти:</i>	Фиданка ТАНАСКОВА Христо АНДОНОВСКИ
<i>Уредници:</i>	Христо ГЕОРГИЕВСКИ Антонио ПАВЛОВСКИ
<i>Ликовно- графички уредник:</i>	Нико П. ТОЗИ
<i>Директор и главен уредник:</i>	Раде СИЛЈАН

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ — КАТИН

ВО
АВСТРАЛИЈА
КАКО ДОМА

СКОПЈЕ, 1992

CIP — Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека
„Климент Охридски“, Скопје

886.6—94

НИКОЛОВСКИ — Катин, Славе

Во Австралија како дома / Славе
Николовски — Катин. — Скопје : Матица
македонска, 1992. — 132 стр. ; 20 см. —
(Единица Спектар)

ПРЕДГОВОР

Во книгата „Во Австралија како дома“ авторот ги пренесува неговите творечки преокупации како патописец, портретист, репортер и хроничар на дел од настаните во македонските колонии во Австралија. По структура тие се репортажи, портрети, белешки, разговори, записи. Во исто време, тие се текстови кои како новинарски постигнувања имале кус век на траење во периодиката, меѓутоа тие заслужуваат многу подолг живот, останувајќи како неми сведоци за дејствијата, животот, активностите, видувањата и перцепцијата на репортерот, чија желба е што повеќе да забележи, што посочно да се изрази тоа видување кое треба да покрене интересирање и да остави траги кај читателот.

По содржина, пак, новинарските текстови во публикацијата „Во Австралија како дома“ обработуваат прашања и проблеми од областа на животот и активностите на македонските доселеници, особено на Македонците од Беломорска Македонија кои живеат и работат во демократска и мултикултурна Австралија, каде, за разлика од својата земја, ги уживаат сите социјални и човекови права. На тие далечни простори на петтиот континент, Македонците постигнуваат забележителни резултати на национален и духовен план, во бизнисот, потоа во областа на културата, образованието и социјалниот живот воопшто. Нивните постигнувања на економски, образовен и културен план сè повеќе придонесуваат Македонците да бидат познати и признати од домашниот фактор и од другите етнички групи.

Познато е дека од политички и други причини, на Македонците во егејскиот дел на Македонија не им беше дозволено да се школуваат на својот мајчин македонски јазик. Меѓутоа, во новите средини голем број од доселениците особено од Беломорска Македонија го учат англискиот јазик со цел подобро да се вклучат во животот на новата средина, а своите деца ги испраќаат на школување во англиски училишта, колеџи и универзитети. Така, во последно време кај Македонците во Австралија се јавува повисоко воспитно-образовно и културно-научно ниво, што условува нова структура и развој на Македонците во Австралија.

Дел од животот и од активностите на македонските доселеници на петтиот континент, со посебна нагласка на постарата генерација која претежно води потекло од Бело-морска Македонија, е презентираан во публикацијата „Во Австралија како дома“ од Славе Катин. Не случајно книгата го носи тоа име, бидејќи голем број од Македонските доселеници се чувствуваат во Австралија како дома. Таму, паралелно со остварените материјални услови, се јавува и видлива трансформација на животните и работните навики кај Македонците во новите средини. Не е мал бројот на исељеници кои се пробиле во повисокото општество во кое живеат, пред сè, со своите интелектуални, образовни, духовни и други способности. Денес има голем број Македонци кои се професори, адвокати, лекари, бизнисмени, писатели, уметници и други професии во тие нови средини. Затоа голем број од тие наши луѓе ја избрале новата средина за постојана, а Австралија за втора татковина. Таа нова демократска татковина им пружа услови да се чувствуваат токму како дома.

Публикацијата „Во Австралија како дома“ е поделена на три дела. Во првиот дел под наслов „На конак на петтиот континент“, всушност, се дадени патописните бележења на Славе Катин меѓу Македонците во Австралија; бројните пагувања, средби, разговори и разделби со македонските исељеници. Потоа се дадени нивните активности, пред сè во македонските православни црковни општини и другите асоцијации, каде е развиен богат национално-духовен и културно-просветен живот. Вториот дел под наслов „За неодродените“ содржи текстови за дел од видните македонски доселеници во Австралија, особено од егејскиот дел на Македонија. Третиот дел, пак, под наслов „Македонска вистина“ содржи текстови од областа на публицистиката, фолклорот, образованието и воопшто од културата.

Сите тие настани и личности се презентирани на еден лесен стил, прифатлив за читателската публика во Македонија и во дијаспората. Притоа се дадени успешите, можностите, потенцијалот и постигнувањата на македонските доселеници, кои со своето културно-духовно, образовно и друго богатство претставуваат значаен дел од мозаикот на многунационалната и мултикултурна Австралија.

Христо АНДОНОВСКИ

НА КОНАК НА ПЕТТИОТ КОНТИНЕНТ

АВСТРАЛИЈА ДАЛЕЧНА, НО СЕПАК БЛИСКА

- Петтиот континент е голем предизвик и авантура за посетителот. — Многу средби, трајни спомени, излив на чувства, а и солзи радосници

Во Македонија беа започнале ладните зимски денови. Беше почеток на декември и насекаде се чувствуваше дека снегот е пред прагот, а народот вели: „Пред Божиќ, зад Божиќ кај да си — дома да си!“ Меѓутоа, обврските ги прекршуваат некогаш некои природни законитости. Беше понеделник, ден Господов. Пред полноќ кога ги завршивме царинските и другите процедури, се најдовме во меѓународната зона. А, таму како да се собрале претставници од целиот свет; имаше од скоро сите раси, бои, народи... Меѓу нив имаше дваесеттина патници од Македонија, кои со нетрпение ја чекаа најавата за заминување на авионот за Австралија.

Железната птица, како што често го нарекуваат авионот DC-10, беше се наполнила и по неколку маневри се одлепи од балканската земја и, како птица преселница во август, тргна кон југ. Во авионот вриеше како во кошница. Имаше неколку стотини; и бели и црни и стари и млади... Јас седев во близината на прозорецот до една Унгарка, мажена за Италијанец, која била на посета за прв пат во родната земја кај своите — во Будимпешта. Таа зборуваше течно англиски и италијански јазик и сакаше да ме информира за нејзините средби и разделби. Но исто така

ме информира дека во Сиднеј имала пријатели Македонци од Леринско, па дури научила и неколку македонски зборови.

Најкуса ноќ

Поради спротивната насока на летањето од движењето на земјата, како да не почувствувавме дека е ноќ. Бргу се раздени и започна еден нов ден на Исток. По пет и половина часа летање, се приближивме и ги надлетувавме Арапските Емирати, каде до вчера мирисаше на барут. Во Заливот можеа да се видат многу бродови, а на копното во непосредна близина на брегот на Заливот се гледаа голем број рафинерии и нафтени полиња.

Авионот како птица се спушти на аеродромот во Дубаи, простран град во полупустинскиот дел. И десно и лево само песок, а можат да се видат и забележат контрастите на животот; од пустински делови, до прекрасни оази како рај на земјата. На излезот од авионот нè пресретна топол пустински ветер. Температурата на воздухот во утринските часови беше 22°C. Меѓутоа во аеродромската зграда, во која, како што се вели: „има од пиле млеко“, беше многу пријатно и човек нема желба да замине, туку нешто го тера да остане и да се восхитува на асортиманот на стоките, на аранжирањето на сите светски предмети и на љубезните и убави продавачки.

Го напуштивме Дубаи и се упативме на исток кон Сингапур, второто воздушно пристаниште кон Австралија. Новиот сопатник кон Сингапур ми беше инж. Климент Митревски, координатор за Европа на Организацијата за социјални и етнички прашања „Александар и Делчев“ и еден од организаторите на Првата македонска национална библиотека „Свети Климент Охридски“ во Мелбурн. Климе е разговорлив сопатник, изразит патриот со силни национални чувства. Тој е Охридонец и е одрастен под Самоиловата тврдина. Со него времето од Сингапур ми помина многу бргу...

Во градот на сонштата

Сонцето како да заоѓаше кон запад кога се приближувавме кон Сингапур, градот на сонштата и едно од најзначајните, ако не и најзначајно воздушно пристаниште на тие простори. Во далечините се чувствуваше раздвиженост: се гледаа мали острови, а во бескрајната водена шир некои од големите бродови оставаа трага зад себе, веројатно слична на онаа од нашата железна птица, кога човек ја гледа од далечина.

Авионот започна благо да се спушта, кога и бевме предупредени на простор со воздушна турбуленција. Но и тие непријатни мигови како да ги заборавивме кога се приближивме кон многуте острови околу кои се гледаа бројни големи и мали бродови. Авионот се спушташе на аеродромот Чанги, чиј поголем дел се наоѓа во морскиот предел, од каде на левата страна се гледаа голем број згради нанижани како бисер на брегот од Заливот.

Часот беше околу 21 кога по локално време го напуштивме авионот и заедно со мојот сопатник Климе се упативме кон аеродромската зграда. Тоа е прекрасен трговски центар, со безброј дуќани од типот на „Плазите“ во Канада и САД, со ресторани, прекрасни фонтани и сè што е последен модел на техниката. Човек се чувствува како во друг свет. Задоволството и уживањето во вкусно уредените технички уреди на аеродромот Чанги траеше кусо време, или така нам ни се причини, кога беше објавено дека нашиот авион заминува за Сиднеј.

Прекарна глетка над Сиднеј

Се чинеше дека и ноќта од Сингапур до Сиднеј беше куса. Веќе во утринските часови во далечините се покажаа пуетинските предели на Австралија. Од подолгата глетка во пустињата, човек има чувство дека на песокот и дивината им нема крај. Како да

е таа слика вечна и некаде во близината престанува животот. Меѓутоа, набргу во далечините се појавија првите веројатно абориџански живеалишта, потоа помали населби и езерца, рекички, шуми, жито...

Во утринските часови веќе бевме над бројни населени места на пат кон Сиднеј. И над овој светски град, веројатно поради зафатеност на аеродромот, авионот направи круг над Сиднеј. Таа прекрасна глетка над Сиднеј, а и патувањето во Австралија за авторот на овие редови претставуваше предизвик и своевидна авантура. Беше големо доживување да се види од птичја перспектива „Харбор бриџ“, „Опера Хоус“, високите облакодери, безбројните фјордови и безброј нови населби. Авјакот слета на Сиднејскиот аеродром кој е во непосредна близина на Ботани беј (Зливот), каде за прв пат стасал капетанот Кук, пред нешто повеќе од двеста години.

Во Сиднеј останавме два часа во пристанишната авионска зграда и потоа заминавме за Мелбурн, каде аеродромот е оддалечен два-триесет километри од градот. Како за час авионот стаса до Мелбурн и почна да се спушта, а ние се восхитувавме на убавата природа, многуте фарми, езера, многу дрва еукалиптуси и гам дрвото што е специфично за Австралија и Нов Зеланд.

Слеговме во Мелбурн, главниот град на државата Викторија, но не се почувствувавме како во тужина, напротив како во Македонија. На аеродромот не чекаа многу нашинци. Пред сè тука беа членовите на Организацијата „Александар и Делчев“ и на библиотеката „Свети Климент Охридски“, меѓу кои др Васко Најдовски со сопругата, Мирче Наумовски со сопругата, Митко, Борче и Вангел Цветковски, Миле Мицевски со сопругата, Тони Андреевски, Андреа Бранов и други нашинци. Тоа беше средба со многу прегратки. Изливи на чувства дури и со солзи радосници. Средбата ќе остане незаборавна, бидејќи тука почувствувавме и колку Австралија да е далечна, таа сепак е блиска.

Оваа констатација се потврди кога на 8-ми декември, на денот на основоположникот на Охридската архиепископија Свети Климент Охридски, големиот селовенски просветител, учител, теолог и чудотворец, во Мелбурн беше отворена Првата македонска национална библиотека, што го носи неговото име.

ВО МЕЛБУРН ВО ЛЕТО

- Во метрополата на главниот град на Викторија покрај англиски се зборува македонски јазик. — Остварени бројни средби и контакти. — Македонските иселенички информативни гласила, чувари на македонската литература, јазик, култура, песна и оро . . .

Беше среда, „Св. Пречиста“ — значаен црковен празник. Почеток на летото од таа страна на Екваторот кога пристигнавме во Мелбурн, во еден од светските мегалополиси, формиран во 1835 година, а денес најбројна македонска колонија во Австралија. Мелбурн е убав и привлечен град и претставува престолнина на културниот, општествено-политичкиот, деловниот и административниот живот на државата Викторија и пошироко. Тој привлекува со својата местоположба, архитектура и бројните споменици и претставува пријатно место за живеење и работа. Но, веројатно е најпривлечен за посетителите, бидејќи посетителот се чувствува слободен и како да е дел на тој непрегледен простор од земјината топка, којшто средновековните географи го нарекле TERRA AUSTRALIS INCOGNITA — непозната јужна земја.

Срдечен и топол прием

Во Мелбурн човек може лесно да се снајде, зошто таму покрај англиски се зборува и македонски јазик. Каде и да се појде; на улица, во дуќан, кан-

целарија, кафеана, библиотека, на натпревар или на некоја манифестација, насекаде ќе сретнете Македонци. Нив ги има од сите делови на Македонија. Во минатото бројот на македонските доселеници од егејскиот дел на Македонија бил поголем. Меѓутоа, сега преовладуваат дојденците од Пелагонија и подпелистерскиот регион. Значајна одлика за нив е тоа што тие се вредни, трудољубиви, честити и лојални граѓани. Денес, втората и третата генерација се разликува по свеста и образованието, по социјалниот степен, по општествената и материјалната положба. Меѓутоа, заедничка карактеристика за Македонците во Мелбурн е нивната срдечност, гостоприемливост, искреност. Иако се најдалеку од татковината, тие се најприврзани со дедовската земја — Македонија.

Едно од таквите типични македонски семејства е на Андреа Бранов. Тој и неговиот сопатник, честитата домаќинка Ордана се од Леринско, а двата сина им се родени во Австралија. Андреа Бранов е роден во Буф, едно од најголемите и најубавите македонски села во минатото, од кое се излезени десетици образовани луѓе, бизнисмени и вљубеници во Македонија. Авторот на овие редови во семејството на Андреа Бранов се чувствуваше како дома во Македонија, бидејќи во тој дом е сè македонско. Андреа е одличен соговорник, другар, пријател, спортски новинар и соработник на многу гласила во Австралија и во Република Македонија. Тој е еден вид амбасадор во таа македонска средина. Познат е и признат спортски работник, воедно и долгогодишен активист во црковното и општественото живеење. Него го познаваат насекаде.

— Јас сум носталгично сврзан со Македонија, со Буф, Лерин, Штип, Битола, Скопје... Минатата година со сопругата бевме во Македонија. Понесовме незаборавни и трајни спомени и топлина од родната земја, а со таа љубов кои татковината ќе живееме до века.

Затоа, ја користам приликата да се заблагодарам за минатогошниот прием и почестите што ми беа укажани минатата година и да ги поздравам сите

пријатели и колеги во Македонското радио и телевизија, во НИПРО „Нова Македонија“, „Битолски весник“, Здружението на новинарите на Македонија, а особено во списанието „Македонија“, со кое сум емотивно врзан, ни рече во разговорот спортскиот новинар Андреа Бранов.

Пензионерска група во Лајлор

Во Мелбурн другарувавме со Џим Томев, со кого разговаравме за литературата и културните постигнувања во Македонија. Џим Томев е познат интелектуалец не само меѓу Македонците, туку и меѓу Австралијанците. Тој е поет, преведувач, новинар и професор, голем познавач на англискиот јазик и литература. Има значаен придонес во афирмирањето на македонската вистина пред австралиските интелектуални кругови. Со Џим Томев ја посетивме Народната библиотека во Лајлор, чиј директор е неговиот другар од факултетот д-р Џеф Карсон, голем пријател на Македонците. Господинот Карсон со задоволство ни го покажа македонското библиотечно катче, како тој го вика, а од кое повеќе години македонските книги ги користат наставниците и учениците од училиштата каде што го учат македонскиот јазик.

Исто така имавме средби и срдечни разговори и со Миле Панов, Скопјанец и претседател на МПЦО „Св. Никола“ во Престон, со бизнисменот Алек Клашев, по потекло од селото Буф, поранешен сопственик на една од најголемите фабрики за сокови во Австралија „ПАТРА“, како и еден од донаторите и претседателите на фудбалската екипа „Македонија-Престон“, со д-р Крис Попов и Атанас Талевски од Комитетот за човекови права, потоа со бизнисменот инж. Миле Терзиоски, го посетивме семејството на покојниот исељеник Стојан Србинов, а имавме средби и со членови од Литературното друштво „Браќа Миладиновци“, Австралиско-Македонската театарска група и со многу наши луѓе.

Во непосредна близина на библиотеката во Лајлор се собира Македонската пензионерска група. Таму се сретнавме со Кочо Крушорати, претседател на ова пензионерско друштво, Кочо е роден во убавото село Ариеноро, што се наоѓа во непосредна близина на Лерин, на источната страна кон Баница. Тој е разговорлив, пријатен и благ по природа. Во разговорот еве што рече:

— Оваа македонска пензионерска група во Лајлор, а има и други македонски групи во други места на Мелбурн, ја сочинуваат 274 членови — Македонци од сите делови на Македонија. Во домот се собираме секоја среда и доаѓаме на чај, кафе, разговори... Одржуваме заеднички ручеци, пикници, а еднаш за поголемиот број членови организиравме екскурзија до градот Аделајд. Тоа патување ни остана во трајно сеќавање. Имаме попусти и бенифиции во сообраќајот, а и сме добиле и парични средства од државата за продолжување на нашите активности. Меѓутоа, за нас е голема чест што не сме заборавени од нашите најмлади. Имено, учениците Македончиња, а и младите фолклористи не посетуваат и ни го збогатуваат и ни го прават среќен нашиот пензионерски живот, ни рече во разговорот претседателот Кочо Крушорати.

Бројни информативни гласила

Појавата на информативните гласила во Мелбурн е израз на долготрајната и макотрпна борба на македонските доселеници од сите делови на Македонија за афирмација на својот национален идентитет, јазик, култура, историја... Македонците во овој велерад секаде и во секоја пригода ги истакнуваат своите македонски специфичности. Тоа го поткрепуваат со фактот што тие имаат богата културна историја, а особено е значајна историјата на пишаниот збор. По Втората светска војна македонските доселеници особено од Беломорска Македонија покренуваат весници, билтени и отвораат радио часови на мајчин ја-

зик. Од првиот весник на македонски јазик „Македонска искра“, што се појави во 1946 година и излегуваше десетина години, до започнувањето да се печати „Македонски глас“, „Народен глас“, „Македонски црковен билтен“, „Македонски весник“ и други, постојано се стремат да ја продолжат дејноста.

Денес Мелбурн е центар на широка информативна дејност. Таму се печати весникот „Македонија“, седмичен гласник којшто започна да излегува во 1982 година и досега се отпечатени над 380 броеви. Неделното издание „Австралиско-македонски неделник“ започна да излегува во 1988 година и по неколкумесечна пауза повторно почна да се печати минатата година и од него се отпечатени повеќе од двеста броеви. Исто така, минатата година од списанието „Климентово слово“ се отпечатени четири броеви, а од весникот „Македонско дело“ пет броеви.

Се чини дека во овој период најголем број радио програми на македонски јазик се емитуваат на подрачјето на Мелбурн. Од тој „кош“ радио часови најпопуларен е Македонскиот радио час на Етничкото радио ЗЕА, кое започна да се емитува од 1974 година. Уредници и водители се симпатичните Маргарита Василева и Виолета Јовановска, како и долгогодишниот водител Борис Трајков, а во последно време на овој радио час соработува Златко Блаер. Радио програмите се емитуваат секој вторник, четврток, сабота и секоја четврта седмица. На радио часот на македонската заедница што се емитува секој вторник и четврток на 3 ZET координатор е Никола Тасевски, а му помагаат Боб Велински, Љупчо Станковски и Марија Јанева. Овие два радио часови имаат тесна врска со Редакцијата за размена при Македонското радио. Исто така во Мелбурн се емитува една радио програма во понеделник и ја води Владо Спиrowsки, во вторник Јанко Горѓиевски уредува друг радио час, во петок Вик Стојков, а има и неколку други повремено македонски радио часови.

Сите овие информативни гласила се од посебен интерес и играат огромна улога во зачувувањето на

македонскиот јазик, а покомплетно го запознаваат читателот и слушателот со историјата, културата, фолклорот, обичаите, песната и орото на македонскиот народ.

- Одржување на Годишното собрание на Австралиско-македонската епархија. — Средби полни со восхит. — Македонскиот просветно-училишен одбор значајна македонска институција за зачувување и афирмирање на македонскиот јазик

Сиднеј, првата англиска населба на петтиот континент што е формирана во 1788 година, денес е најголемото морско пристаниште, град на фјордовите и главен град на државата Нов Јужен Велс. Таму, во близина на Ботаник Беј (Заливот Бота) во минатото се истоварил капетанот Џејмс Кук, поставувајќи ги темелите на денешна модерна и мултикултурна Австралија. Тој, по Мелбурн е втор македонски центар и место каде се зборува англиски и македонски јазик.

Кога се пишува за Сиднеј, тој мегалополис и најважен трговски, административен и културен центар, или за тамошните активности или воопшто за Македонците на петтиот континент, неизбежно е да се спомене името на Кире Циревски. Тој гласноговорник е Преспанец по крв, а како Австралијанец е пренесувач на најбројните собитија за гледачите и за слушателите на Македонското радио и телевизија. Со неговиот глас е добро познат, бидејќи со своите извештаи од Сиднеј и пошироко, тој е чест гостин во домовите во Македонија. Во исто време тој е уредник и водител на македонскиот радио час и уредник на „Македонски весник“. Заедно со својата животна сопатничка Јордана и ќерката Јулијана живеат во Рокдеил, во се-

мејна куќа, во која зрачи топлина, пријателство и гостопримство. Овој познат иселеник е пасиониран новинар и општественик со широк круг на познати во австралиското општество. Но од сè е најважно што е тој вљубеник во дедовската земја Македонија.

Епархиско собрание

Кире Циревски не пречека на аеродромот во Сиднеј, како што и во минатото пречекал голем број гости од Македонија. Средбата беше пријателска и многу срдечна. Беше тоа вторник, обичен ден за австралискиот народ, но многу значаен за македонските доселеници, бидејќи на тој ден се одржуваше годишното Собрание на Австралиско-македонската епархија, кое, ете, по период од четири години повторно беше свикано. Тоа утро сите патишта за Македонците воде кон МПЦО „Св. Петка“ во Рокдеил, каде во големата сала на културниот центар „Илинден“ беа собрани делегати од сите црковни општини во Австралија. Собранието траеше долго, но значајно е тоа што се решија голем број од напластените прашања со цел да се придонесе за иднината на Епархијата, за црковните општини и за македонското иселеништво, воопшто.

Навистина е задоволство да се посети МПЦО „Св. Петка“, која гордо се внишее во Рокдеил и претставува значајно македонско духовно и културно-просветно средиште. По Епархиското собрание имавме прилика да присуствуваме на Годишното собрание на Црквата. Исто така присуствувавме и на средбата што ја организираше Македонската женска секција „Добро утро“ што работи во состав на Црквата, на која присуствуваше и господинот Џорџ Томсон, пратеник во Парламентот и добар пријател на Македонците од Рокдеил.

Беше недела кога ја посетивме и МПЦО „Св. Кирил и Методиј“ во населбата Розбери, каде се одржуваше богослужба, што ја следеа голем број верни-

ци. Оваа црква е една од првите македонски црковни општини во Австралија, која со својата архитектура од надвор и внатре и богатството од икони претставува вистински светилник.

Средби полни со восхит

За да се види Сиднеј и да се почувствува со сета своја метрополска убавина и недостатоци е потребен подолг период. Меѓутоа, за тие броени денови, заедно со Цим Перковски, сопственик на автосервис и бензинска пумпа, кој потекнува од с. Велушина, Битолско, со темпераментниот Целе Аневски, менаџер во една фирма родум од Радобор, Битолско, со пензионерот Крсте Крушаровски од Ресен и Иван Георгиевски од Охрид, на неколку наврати ги видовме и ги почувствувавме убавините и контрастите на тој четири милионски велерад. Во тие неколку дена во Сиднеј времето беше врнежливо. Земјата беше жедна за вода и се чинеше дека е зима, а не почеток на летото. Нашите домаќини се потрудија да видиме поголем број знаменитости и карактеристики на Сиднеј. Случајно влеговме во пицеријата „Лас Вегас“ да се одмориме и освежиме. За изненадување на авторот на овие редови сопствениците се од Љубојно, Преспа, а преселени во Кравари, Битолско. Станува збор за семејството на Спаса Калајџиовска и нејзиниот син Јован Зарик, кој е доста активен во македонската заедница. Домаќините беа гостопримливи на таа средба полна со восхит.

При посетата на централниот дел на градот отидовме и до претставништвото на Стопанската банка од Скопје, каде нè пречека директорот Перо Шапкарев, кој не информира за економските можности и проблеми. Во просториите на претставништвото се чувствувавме како да сме во Македонија. Престојот на тој дел од градот го искористивме да ја посетиме и Редакцијата на весникот „Ново доба“, во кој од 1975 година се застапени македонски страници со вести и

други информации од животот и активностите на Македонија и од македонските заедници во Австралија. Таму се сретнавме со Снежана Митревска, поранешен новинар во скопски „Вечер“, која ги уредува овие страници.

Меѓу бројните информативни гласила во Сиднеј, посебно место му припаѓа на весникот „Македонски глас“. Овој значаен информатор се печати на македонски јазик со кирилица и излегува секој вторник. Главен и одговорен уредник е Васил Боглев, поранешен новинар во „Нова Македонија“. На средбата со овој наш познаник од минатото бевме информирани за состојбите во новинарската професија кај нашите во Сиднеј. Меѓу другото тој ни рече: „Првиот број на „Македонски глас“ излезе на 20 септември 1990 година, на среден формат. Во првата година се отпечатени 14 броеви, додека во минатата година 48 броеви. Во почетокот тиражот на весникот беше мал, само илјада примероци, но тој број постојано се зголемува и дојдовме до пет илјади отпечатени примероци, со што весникот се вбројува меѓу неколкуте високотиражни етнички весници во Сиднеј и пошироко“, не информира во разговорот Васил Боглев.

Ореовска градина

Во Сиднеј се сретнавме со голем број иселеници. Но, заради просторот спомнуваме само неколку. Така, значајна беше средбата и разговорот со Перо Дамчевски — Коџин од Демир Хисар. Тој во слободното време се занимава со пишување поезија, и е познат поет не само во Австралија, туку и во Македонија, чија поезија претставува значаен прилог на македонската литература. Исто така, многу впечатлива беше средбата со семејството на Тоде Кабровски, нашиот стар познаник од Семинарот за македонски јазик, литература и култура. Тој е познат во македонската колонија во Сиднеј, бидејќи долги години е претседател и координатор на Македонскиот просветно училишен

одбор за Нов Јужен Велс. Тој потекнува од Ореово, Битолско, село чие име го втемелил и во катастарските тефтери на Австралија со регистрирањето на неколкуте негови приватни куќи како „Ореово гарден“. Градина на Ореово од која вечно како трендафил ќе цветаат нанижаните куќи по форма на апартмани, на чиј влез со големи букви е запишано Ореово, со цел вечно да се споменува на тие далечни простори.

— Македонскиот просветно-училишен одбор, ни рече Тоде Кабровски во разговорот што го водевме во неговиот дом, има за цел да ги координира сите македонски училишта, таму каде што живеат Македонци да изработува годишни наставни планови и програми од I до XII одделение, да одржува семинари по македонски јазик и други манифестации. Прва настава по македонски јазик се изведе во мај 1976 година во населбата Њутаун. Во овој период Одборот успеа да го зголеми бројот на македонските етнички училишта со дополнителна настава на мајчин јазик, потоа да го воведо македонскиот јазик во саботните училишта и да воспостави добри врски на учениците во австралиското општество, бидејќи и тие се значаен дел во мозаикот на многунационална, демократска и мултикултурална Австралија“, ни рече истакнатиот иселеник Тоде Кабровски.

ВО ГРАДОТ НОВ ДВОРЕЦ

- Средиште на најголемиот број активности е македонската црква „Св. Богородица“, во чиј состав има фолклорна група, фудбалска екипа и младинска група. — Радио часот е во состав на универзитетот, каде студираат триесеттина Македонци. — Пријатна средба со нашниците од Њукасл

Кога се пишува за Њукасл, градот што го добил своето име од зборот „Нов дворец“, тогаш се пишува за еден убав, простран, развиен половина милионски центар, сместен на брегот на Тихиот Океан на над двеста километри на север од мегалополисот Сиднеј. На овој град мајката природа му подарила многу убавини. Тој дел на државата Нов Јужен Велс, којшто уште ја викаат „држава градина“ е богат со реки, езера, шуми и рудно богатство. Затоа тој е еден од индустриски развиените центри во тој дел од петтиот континент. Њукасл е исто така административен, културен и универзитетски центар. Тој е типичен австралиски град во кој населението во најголем број живее во куќи. Меѓутоа, карактеристика за секоја куќа е околу петметарската телевизиска антена што како ракета излегува од средниот дел на покривот на секоја куќа. Бевме информирани дека таа е од причини што имаат лош телевизиски прием, кој е како резултат на местоположбата на градот.

На овие питоми простори се доселиле над 4.000 Македонци од сите делови на Македонија од кои според некои податоци пристигнале во дваесеттите годи-

ни од овој век и се регистрирани како едни од првите македонски доселеници во Австралија. Тие, први пионери во историјата на македонското иселеништво, во Австралија оставиле неизбришливи траги за нивните поколенија кои го продолжуваат ширењето на македонскиот јазик, култура, фолклор, обичаи и традиции.

Предели што восхитуваат

Беше среда, обичен ден кога заедно со Кире Циревски, уредникот на Македонскиот радио час и бизнисменот Џим Перковски, роден во Велушина, Битолско, со „мерцедесот 450“ сопственост на Џим, тргнавме од Рокдеил за Њукасл. На пат кон центарот на Сиднеј поминавме покрај Сиднејскиот аеродром, а потоа се упативме кон познатиот мост Харбар бриџ, од каде се гледа голем дел од мегалополисот, а десно како на дланка ја имавме познатата оперска куќа, која навистина потсетува на огромен лебед со раширени крилја. Го поминавме мостот, значајната врска на два дела на Сиднеј и навлеговме во северниот административен дел на метрополата, а потоа по автопатот наречен Пацифик се упативме кон Њукасл.

Времето беше врнежливо, не многу пријатно за патување. Како што дознавме во одреден период од годината немало дожд на тие простори и тамошните се радуваат на промената на климата. Мерцедесот како да леташе по автопатот, зошто не очекуваше долг пат и беше тешко да се видат сите убави предели кон север. Стасавме кај таканаречениот Централен крајбрежен дел и кај пространата река Хаукбери, простор што остава трајни впечатоци кај посетителот. Како мајката-природа да подарила повеќе од својата убавина; забележавме голем број викендички, меѓу кои, како што дознавме им припаѓаат на мнозина нашинци од Сиднеј. Современиот автопат како со нож ги пресекол височинките чија подлога е само од камен, затоа засеците на патот се скоро вертикални, а над нив пораснале густа шума и просторни пасишта.

Се приближивме кон Њукасл по патот што води од кај високиот дел кон Океанот, во непосредна близина на населбата, односно до просторот Торонто (исто како Торонто — Канада) во кој има голем број викендички. Од горниот дел на патот се гледа голем дел од градот Њукасл. Бавно се спуштавме по патот кон централниот дел на градот. Нашата цел беше да ја посетиме Македонската православна црковна општина „Св. Богородица“, која е лоцирана во делот „Широка ливада“. Со право тој питом простор го добил тоа име; има голем број зелени пространства, паркови . . .

Реконструкција на црквата и домот

Кога стасавме кај МПЦО „Св. Богородица“ беше попладне. Малку се збунивме, бидејќи пред црковните објекти, во дворот видовме купишта градежен материјал. Влеговме во просторите на Културниот дом, каде што не чекаа членовите на црковната управа. Пред да започнеме да разговараме, домаќините меѓу кои и нашиот стар познаник Раде Ефтимовски, претседателот Симон Толевски и секретарот Трае Трајановски, ни предложија да го посетиме храмот и Културниот дом со салата.

— Од земјотресот во 1989 година и црковната зграда и Културниот дом претрпеа оштетувања. Меѓутоа, со средства на општината и на членовите, како и со помош на градските татковци, решивме да го смениме десниот ѕид на црквата, да го продолжиме предниот дел на храмот и да соиздаме нова камбанарија. И културниот дом, односно големата сала се реновира. Правиме доста промени во салата, затоа се надеваме таа да биде една од најсовремените на овие простори. Очекуваме работите да ги завршиме и во кусо време ќе започнеме со активностите“, ни рече љубезниот секретар Трае Трајановски.

Средбата и разговорите со многумина од Управата на МПЦО „Св. Богородица“ беа пријатни и кон-

структивни. Притоа пензионерот Коле Саздов, еден од основоположниците и пионер на организираното живеење во Њукасл не информира за историскиот развој на црковната општина од почетните дни до денес. Исто така разговаравме за сегашните проблеми и активности што се одвиваат во таа значајна македонска општина.

Широки активности

Активностите во македонската колонија во Њукасл, започнаа уште во педесеттите години. Меѓутоа во 1960 година кога во Мелбурн се отвори првата Македонска православна црква во иселеништвото „Св. Горѓи“ во таа година митрополитот г. Наум ја отслужи првата богослужба на мајчин македонски јазик на 19 август 1960 година, што беше од големо значење за подигање на моралот и националниот дух на Македонците на тие простори. Тоа беше почеток на формирањето на МПЦО „Св. Богородица“ која е една од значајните македонски духовни, национални и културно-просветни центри во Нов Јужен Велс и пошироко. Таа е средиште на најголемиот број активности, во чиј состав со успех работат фолклорна група, фудбалска екипа, младински клуб, македонско училиште и други секции. Исто така со успех работи Македонскиот радио час што е во состав на Универзитетот, каде студираат триесетина студенти од македонско потекло, потоа во последно време и покрај тешкотиите и поларизациите со успех работи Комитетот за човечки права.

Една од почетните форми на организирано живеење во Њукасл се одвиваше преку КУД „Стив Наумов“. Тоа е формирано во 1967 година од група ентузијастички, а повеќе млади Македончиња започнаа да го афирмираат богатиот македонски фолклор. Во 1971 година, пак, се формира Македонското етничко училиште како центар за продолжување на македонскиот јазик, историја, географија и култура.

На 22 март 1978 година преку етерот за прв пат се пренесоа македонскиот збор, песната и орото. Иницијатори за покренување на радио часот беа Лилјана Сазданова, Здравко Цветковски, Раде Ефтимовски, Мери Гаврилова и други. Во текот на овој период за радио часот се заслужни уште и Ружа и Јосиф Бенлевски, Веса Најдовска, Мица Јосифовска и други. Последните години уредникот и водител на овој радио час што се емитува секој четврток на Мултикултурната радио програма е Мери Гаврилова.

Кога сме кај информирањето треба да се одбележи дека во април 1984 година се покрената гласилото „Копнеж“ кое се печатеше еднаш месечно и од кое излегоа 11 броеви, кои значат прилог на македонското новинарство. Во исто време „Копнеж“ беше информатор на македонската вистина. Главен и одговорен уредник беше Благоја Божиновски со кого се сретнавме во Њукасл и кој беше љубезен и ни подари по еден примерок од тоа многу значајно информативно гласило на Македонците во Њукасл. Во срдечниот разговор со Благоја, кој сега е социјален работник, бевме информирани дека и во иднина се планира повторно покренување на весник во Њукасл. Зашто, рече тој, не треба да се заборава она што стои во воведот на првиот број од весникот „Копнеж“ а тоа е: „Со копнеж за среќа и благосостојба дојдени сме во оваа далечна земја. А за да се вратиме во нашата родна земја копнежот ни дава сила да опстоиме и да истраеме како Македонци. Ни еден народ на светот нема такво чувство и приврзаност за родниот крај како нас. Копнежот најизразито се чувствува само во градите на Македонците и Македонките“, ќе пренесе Благоја Божиновски во весникот „Копнеж“.

Во тој кус период на нашиот престој во Њукасл, покрај посетата на домот на Нала и Благоја Божиновски од Демир Хисар, го посетивме семејството на Спиро и Даница Манџиловски од Љубојно — Преспа. Спиро се интересираше за настаните и за многу личности во Македонија, како и за општествено-политич-

ката состојба. Потоа тој ми даде 30 австралиски долари за продолжување на претплатата на списанието „Македонија“.

Исто така, во ноќта пред да замине за Сиднеј го посетивме домот на Наум и Кристил Бубутиовски. Наум е една немирна душа од Љубојно, а Кристил, пак е Германка родена во Австралија. Но, таа е Германка која има љубов кон Македонија и кон македонскиот јазик и се труди добро да го научи нашиот јазик. Беше многу среќна што ги посетивме и како права Македонка покажа големо гостопримство и топлина што ја примила од македонскиот живот. Сакаше да зборуваме само на македонски. Во разговорот не информира дека македонскиот јазик го научила од разговори и од списанието „Македонија“, од кое го терала Наум да ѝ чита од збор до збор. Затоа е благодарна од гласилото-учител и испраќа срдечни и далечни поздрави до списанието „Македонија“ и татковината Македонија, која се надева за прв пат ќе ја види и посети оваа година.

И ЧЕЛИКОТ СЕ ТОПИ ОД РАЦЕТЕ НА МАКЕДОНЕЦОТ

● Вулунгонг е збратимен со Охрид и претставува нов дом за бројни иселеници од Македонија. — Во челичарницата во Порт Кембла една четвртина се Македонци. — Бројни средби со доселеници од Преспа

Велат дека во Сиднеј е убаво во сите годишни времиња, а посебно во лето, кога се расцутени цвеќињата и мирисот се пренесува низ бројните паркови и зелени површини, а капачите уживаат во долгите песочни плажи. Тоа ни се потврди при нашата посета, а се уверивме и дека таа светска метропола нема големо загадување, не само заради поволната местоположба и климатски услови, туку и затоа што секој граѓанин задолжително ја чува човековата околина.

Беше сабота, убав топол ден, прв ден кога видовме сонце на тие простори, бидејќи дотогаш континуирано пафаше дожд. Од непосредна близина на Ботани заливот ги видовме и првите храбри капачи, а го видовме и местото каде за прв пат на австралиското тло стапнал капетанот Кук. Бевме во семејството на Гоче Баковски, во делот што се наоѓа во непосредна близина на Заливот. Инаку Гоче, кој е повеќе од четврт век во Австралија е од Љубојно — Преспа, а Вера е од Гавато — Битолско и е дојдена како девојче во Сиднеј. Нивната ќерка Дана завршила факултет за политички и општествени науки, а синот Никола е студент. Авторот на овие редови со Гоче го пчрзуваат многу детски незаборавни спомени од ста-

риот крај, на кои со задоволство се потсетивме и своцравме спомени за Љубојно во времето кога вриеше од младеж и беше едно од најголемите и најубавите во Преспа, пред да почнат љубојнчани да се раселат ширум светот и денес тоа да го остават на стари лица — место без иднина.

Прекрасна глетка

На пат за Вулунгонг тргнавме со Гоче и со Вера, кои се понудија со љубезност да бидат домаќини за посетата на Вулунгонг, Пирт Кембла, Грингил, Вараволи, Шалхаба и Кијана, кои што се наоѓаат на стотина километри јужно од Сиднеј. Тргнавме од автопатот кој води долж океанот, од кој уште на излезот од Сиднеј се гледаат убави шумени предели, заливи и современи куќи по должината на брегот. Нашето патување беше уште попријатно кога се искачувавме на планинскиот гробен кој како ѕид од дрва се протега на југ и го дели континенталниот од песочните океански простори.

Бевме на дваесетина километри оддалеченост од Вулунгонг, каде забележавме сообраќаен знак со ознака „Мелбури 1.000 км.“. Далечини што за еден Европјанин се необични. Застанавме кај сервисот и бензинската пумпа „Калтекс“ кај ресторанот „Квик бант“ (Брз гриз), кој асоцира на брза и добра услуга. Ресторанот е лоциран на висок гробен од планината од каде како на дланка се гледа Вулунгонг со сите населби околу него. Од височината се гледаат населените места, долгите песочни плажи, големиот комплекс на Млекарницата во Порт Кембла, многу прекуокеански и други бродови. Во тие мигови уживавме на прекрасната глетка, која Тихиот Океан ја збогатува со својата недогледна водена шир.

По кусниот престој, одмор и задоволство од панорамата, која наликува како онаа кога се набљудува од Галичица над селото Трпејца, од каде се гледа сината езерска шир на Охридското Езеро и рамниот

делкон „Св. Наум“, го продолживме патувањето кон Вулунгонг. Не случајно Вулунгонг се збратимил со Охрид. Тоа е пред сè како резултат на бројноста на македонското иселеништво кое потекнува претежно од Охридско-струшкиот регион и кое претставува значаен чинител во севкупното живеење и голема алка од синцирот меѓу Австралија и Македонија, кои имаат блиски и прирни односи.

Македонски храмови

На просторот на Илавара постојат две македонски православни црковни општини. Првата „Св. Димитрија“ е лоцирана во тесното градско подрачје на Вулунгонг, во непосредна близина на брегот на Океанот. Тоа е еден од поубавите македонски храмови, чиј камен темелник е удрен во 1971 година, а осветувањето е извршено на 27 август 1972 година. Уште од почеток, во овој македонски дом се одвива богат културно-просветен и спортски живот. Втората МПЦО пак го носи името на големиот духовник „Свети Климент Охридски“ и се наоѓа во Порт Кембла. Иницијативата за изградба на оваа црква се јави во 1981 година, потоа се купи место на кое е изградена сегашната црква, а изградбата се изврши во 1983 година. Таа е изградена на една височина во непосредна близина на Тихиот Океан, што наликува на местоположбата на „Св. Климент Охридски“ во древниот Охрид и ги потсетува македонските доселеници на дедовската земја.

Централната улица на Вулунгонг што води кон океанот претставува современо архитектонско достигнување и служи исклучиво за пешаци. Таа повеќе наликува на трговски центар со безброј цвеќиња, украсни дрва и простор за починка во средината, а лево и десно многу дуќани, ресторани, кафеани и други изложбени салони. Вистинско место за шопинг, одмор и рекреација со што жителите се гордеат.

Напуштајќи ја главната улица се упативме кон домот на Димче и Маре Кочалеви, од Брусник, Битолско, чија куќа се наоѓа во непосредна близина на центарот на градот. Авторот на овие редови имаше мотив повеќе, па дури и аманет, да ја види соседната куќа до Димче, во која неговите родители Јосиф и Сандра Ничевски, пред да заминат за Канада живееле подолг период во шеесетите години. Од тој дел на градот е на дофат сè: централниот дел пространата плажа и фабриката за челик. Затоа многумина со кои се сретнале во Канада и САД, а кои порано живееле во овие простори често се сеќаваат и тагуваат за животот во Вулунгонг кој бил сличен како во стариот крај во Македонија.

Во реонот на челикот

Во Вулунгонг го посетивме домот на Спасе и Ники Ложенковски, што е лоциран на една убава височина од градот и има поглед кон океанот. Во нивниот дом се сретнавме и со Владо и Фоте Лаженковски со сопругите. Инаку, Спасе е од Љубојно, а веќе триесетина години живее во Австралија. Тој е долгогодишен активист во таа колонија, а бил и претседател на МПЦО „Свети Димитрија“. Неговата сопруга која зборува чист преспански дијалект, за наше изненадување, дознавме дека била Гркинка. Меѓутоа, љубовта кон сопругот се возвишила и кон неговата татковина. Сега госпоѓата Ники е чувар, пазител и афирматор на македонската вистина. За тоа таа е почитувана во македонската заедница и служи за пример како треба луѓето да живеат.

Челичарницата во Порт Кембла која е на 14-то место во светот, а најголема во јужната хемисфера, е во непосредна близина на Вулунгонг и Океанот, но за чудо загадување на воздухот не забележавме. Се смета дека во тој значаен индустриски комплекс работат дваесет илјади работници од цел свет но најголем е бројот од македонски доселеници, според не-

кој неофицијален податок дури една третина во чин раце се топи челикот. Поминувавме покрај овој светски гигант со кој голем број животни и трагични судбини на македонските доселеници се сврзани токму со челикот, со парите, со турбината... Многумина од нашите луѓе се наоѓаат и на најтешки работи, остануваат и по повеќе часови, но затоа добро заработуваат. Од спечалените пари се изградени голем број куќи во Охридско-струшкиот регион, во Преспа, во Битолско и на други места.

Низ Порт Кембла поминавме по главната улица со стара архитектура, од каде нашите луѓе се иселени во новите делови со поубави куќи и го продолживме патувањето кон Варавонг покрај големиот комплекс на болницата и бројните трговски дуќани. Поминавме и в Грингилани. Се смета дека 70% се Македонци, претежно од Охридско, Струшко, Битолско. На пат, пак, кон Кијама поминавме и преку Шалхаба, каде застанавме кај Градските гробишта. Таму има посебно означени Македонски гробишта, каде меѓу бројните гробови се наоѓа вечниот дом на младозагинатиот артист и драмски писател Благоја (Бил) Нешовски, чие име денес го носи успешната Македонска драмска секција од Илавара.

Во убавата крајбрежна населба Шелхарбар го посетивме семејството на доселеникот од с. Буково, Битолско, Ило Јовчевски. Тој заедно со својот сопатник Милица и децата Мајкл и Кристофер живеат во прекрасна куќа, којашто е лоцирана на една височинка на брегот на океанот, чиј бранови ја заплискуваат плажата пред куќата. Меѓутоа, времето беше кратко и сонцето се приближуваше кон западните предели, а ние моравме да си одиме. Се разделивме со домаќините и заминавме кон туристичката населба Кијама, каде го посетивме местото на кое силните бранови на океанот исфрлаат водена маса во висините низ карпестниот процеп.

Беше мрак кога го напуштивме Вулунгонг и побрзавме да стасаме во Сиднеј, каде присуствувавме на Преспанската вечер што ја организираа членовите

на КУД „Мите Богоевски — Преспа“. Таму се видовме со голем број нашвинци од Преспа, Битолско, Охридско и други места. Вечерта беше прекрасна: се пееше, играше и пиеше. Цела вечер се слушаа македонски народни песни и ора и просто забравивме дека сме на петтиот континент, туку се чувствувавме како да сме во Преспа, во Македонија.

ВО ПРЕСТОЛНИНАТА КАНБЕРА

- Во Квинзбијан десетина мотели се сопственост на Македонци. — МПЦО „Св. Климент Охридски“ средиште на активностите за Македонците од Канбера. — Средби со видни иселеници

Беше убав летен, топол и со сите нишани работен ден кога од Сиднеј појдовме за Канбера, престолнината на Австралија. Градот е сместен на сојузна територија и е политички издвоен од рамките на државата Нов Јужен Велс. На пат кинисавме заедно со Кире Циревски, роден перовчанец од брегот на Преспанското Езеро, кој е уредник и водител на Македонскиот радио час и главен и одговорен уредник на гласилото „Македонски весник“ од Сиднеј, како и со Тоде Кабровски, роден во Ореово, Битолско, кој долги години е претседател и координатор на Македонскиот просветно-училишен одбор за Нов Јужен Велс. Нашата цел на патувањето беше да ги посетиме македонските православни црковни општини „Св. Пророк Илија“ во Квинзбија“ и „Св. Климент Охридски“ во Канбера, да се запознаеме со тој дел од петтиот континент и во исто време да го посетиме и да се сретнеме со професорот д-р Реџиналд де Бреј, истакнат славист и македонист, како и со други нашинци од тие питоми краишта во Австралија.

Да се патува од Сиднеј до Канбера чија оддалеченост е околу 300 километри, значи да се видат бројни прекрасни австралиски простори исполнети со карактеристики за тој континент. Но, веруваме дека во спомените на посетителот остануваат простра-

ните фарми со безбројни стада овци и друг добиток. Символот овца го сретнавме дури и во архитектурата на една продавница во вид на огромен овен во едно мало градче на средината на патот. Исто така, го видовме и езерото Џори, кое како природен феномен знае да поплави бројни површини од блиските фарми, а некогаш и да го снеса од георграфската карта и да се зголемат пасиштата за илјадниците овци.

Посета на домот на Нано

По неколку часа возење стасавме во Квинбиџан, мало градче на десетина километри од Канбера, во кое се сместени голем број хотелско-туристички објекти, од кои десетина се сопственост на Македонци и кои служат на посетители, дипломати и на државниот апарат сместен во главниот град. Го посетивме мотелот „Златно доба“, сопственост на истакнатиот бизнисмен Симон Таневски, по потекло од с. Белчишта, Охридско, кој, во исто време е и претседател на Македонското лоби за Австралија. Потоа се упативме кон Македонската православна црква „Св. Пророк Илија“, во која црквуваат неколку илјади Македонци од сите делови на Македонија, но најбројни се од Беломорска Македонија, особено од селата Трсје и Станица, Леринско.

Црквата „Св. Илија“ се наоѓа во непосредна близина на центарот на градчето. Црковната зграда е подигната во 1872 година и претставува значајно архитектонско остварување. Таа зграда ја купиле Македонците уште во 1968 година, а во април 1969 година е извршено осветување од тогашниот надлежен архиепископ митрополитот г. Кирил, со што овој храм влезе во семејството на македонски православни црковни општини. Притоа, еден од најзаслужните за купувањето на овој македонски дом е, секако, истакнатиот иселеник Горѓи Нано, по потекло од селото Трсје. Тој е еден од првите македонски доселеници кој во

1926 година дошол на тие простори, Ѓорѓи Нано, или војводата Нано, како најмногу го познаваат овој сега старец на 93 годишна возраст, го посетивме во неговиот дом што се наоѓа во една тивка улица недалеку од црквата. Го најдовме во дневната соба, каде слушаше и ја гледаше видео-лентата од македонскиот фестивал „Канбера 91“. Останавме да разговараме подолг период со иселеникот Ѓорѓи Нано, кого авторот на овие редови го познава од пред дваесет години, кога грчките власти на груб и нецивилизиран начин го вратија од границата. По повеќе од четириесет години, како австралиски државјанин, „демократските власти“ на Грција не му дозволија на чичко Ѓорѓи да запали свеќи на гробот на родителите и да го види родното место.

„Св. Климент Охридски“ — духовно катче

Се разделивме со нашиот стар пријател Ѓорѓи Нано и се упативме кон Канбера. Уште од далечините се забележува Македонската православна црква „Св. Климент Охридски“, која се впишее на височинката Црвен Рид, односно Нарабанда наречена со домородниот речник. Црквата е по многу нешта единствена и претставува значаен сакрален монумент зад Екваторот. Таа е сместена на голем простор што е подарок од австралиската влада во 1982 година. Темелите на црквата се удрени една година подоцна, а во декември 1989 година е осветена. Овој убав црковен и архитектонски објект што прилега на Соборниот храм во Скопје, им пркоси на многу од непријателите на македонскиот род, но затоа е средиште на голем број активности на Македонците од Канбера и пошироко.

По пријатните мигови во црквата „Св. Климент Охридски“ се упативме кон еден богат кварт на Канбера во кој живее еден од пријателите на македонскиот народ — професорот д-р Рециналд де Бреј, во чиј дом зрачи и македонска светлост и каде поми-

навме пријатни моменти во разговор. Покрај другото, овој познат светски славист, преведувач, поет, македонист од британско потекло, а роден во Санкт Петербург, е составувач на најголемиот македонско-англиски толковен речник, кој ќе биде значаен прилог и афирмација на македонскиот јазик и македонскиот народ пред светската јавност. Се разделивме со професорот де Бреј со желба по една година пак да се видиме во Македонија на презентирањето на речникот пред јавноста.

Потоа се упативме кон централниот дел на Канбера, тој убав и по многу нешта единствен град во светот. Видовме голем број административни згради, како и бројни дипломатско-конзуларни претставништва, со желба во најскоро време и македонското знаме да се вее на тие простори. Меѓутоа, се чини од сите зданија е најимпозантна зградата на Парламентот на австралиската влада. Ја посетивме зградата, неколкуте импровизирани музеи и сали, каде бевме информирани за многу детали на тоа демократско општество, во кое Македонците се познати и признати и претставуваат значаен дел на австралискиот мозаик.

МАКЕДОНСКИ ЦЕНТРИ НА ВИСТИНАТА

- Да се посети Мелбурн значи запознавање со бројните постигнувања на македонските иселеници од сите делови на Македонија на духовно, национално, културно-просветно и спортско поле. — Македонската заедница во Џилонг една од најкомпактните во Австралија

Австралиската нација на картата на светот постои околу 200 години; составена е од многу етнички групи и претставува пример за многу народи и земји. Етничките групи со своето меѓусебно живеење заеднички го градат на широко познатиот австралиски мултинационален и мултикултурален мозаик на народите што живеат на тие простори.

Меѓу етничките групи што живеат во Австралија е и македонската. Македонците кои со векови беа, а и денес во некои Балкански земји се жртви на насилна асимилација, политичко угнетување, денационализација, принудно раселување и изложување на политичко и економско угнетување, си најдоа посебно место во современото мултикултурално општество на демократска Австралија.

Во Мелбурн, во тој убав, привлечен и најзначаен административен, политички, културен, спортски и главен град на државата Викторија, според некои неофицијални податоци живеат 50-тина илјади Македонци од сите делови на Македонија, особено од Леринско, Костурско, Преспанско, Воденско, Битолско, Охридско, и од други места. Добро организирани и така бројни во далечниот Мелбурн тие има-

ат важна улога во општественото и во културното живеење и се многу значаен дел на тој многунационален мозаик.

Неодминливо македонско катче

Еден од значајните, ако не и најзначаен црковно-национален и културно-просветен центар е Македонската православна црковна општина „Св. Горѓи“ во Мелбурн. Активноста за изградба на тој прв македонски бојски храм надвор од Македонија датира уште од 1956 година, кога се одржа првиот јавен собир, на кој со голема љубов и ентузијазам почна кампањата за собирање средства меѓу македонските доселеници, нивните пријатели и симпатизери од австралиско општество. Во 1960 година е осветен храмот на Светиот маченик Горѓи, настан што беше од извонредно значење за Македонците во Австралија и пошироко, бидејќи црквата „Св. Горѓи“ стана не само црковен, туку и национален темелник што ги поттикна Македонците низ светот да се зближат, да постигнат подобри резултати и да се афирмираат себеси и македонската вистина во новата средина.

Денес оваа црковна општина претставува средиште на голем број активности. Во состав на црквата со успех работи КУД „Светлост“, кое е формирано кон крајот на 1960 година, а чии членови покажуваат силна љубов и почит кон македонската народна песна и оро и многу пати покажале и докажале пред австралиската јавност дека се едни од најдобрите. Исто така, во состав на црквата работи женската и други секции, неделното училиште и културно-просветниот центар Епинг. Овој значаен и голем македонски центар се наоѓа во Престон во еден убав мелбурншки дел на градот и претставува неодминливо македонско катче, место на другарување и одржување на бројни манифестации. Уште на влезот на центарот се наоѓа споменик на Гоце Делчев, а под платото е распространет културно-просветниот центар

Епинг, кој покрај другото, има неколку сали и други придружни простории, од кои големата сала е вистински културен храм и собиралште на младите.

При нашата посета на центарот, а по повод редовното годишно собрание и отчет на црковната управа, беа собрани стотина активни членови на Св. Горѓи, меѓу кои и првите активисти Ристо Алтин и Ване Неделковски, кои беа едни од иницијаторите за изградба на црквата, како и најмладите играорци на КУД „Светлост“. На вечерата беа презентирани активностите за изминатиот период од една година, исто така беше потврден изборот за претседател и секретар на црквата на истакнатите иселеници Драги Андоновски и Трајче Димитриевски. При таа пригода, во разговор со најодговорните личности на црковната општина бевме информирани дека се планира во просторот на центарот да се изгради нова црква, многу поголема, поубава и побележита која ќе значи собиралште за голем број македонски доселеници и значаен монумент за тој дел од Мелбурн. Се планира храмот да биде изграден со средства на „Св. Горѓи“, а во комплексот ќе биде приклучена и библиотека со читална, изложбена и други простории за различни активности на Австралијанците од македонско потекло.

Значајни форми на активност

Исто така во Мелбурн, заедно со Васко Тодоровски го посетивме и македонскиот центар „Саншајн“ кој работи во состав на МПЦО „Св. Илија“ од Фуцкрај. Тој е сместен на парче македонска земја од неколку хектари, каде и покрај моменталните финансиски тешкотии, до Центарот се планира да се изгради базен, игралиште за тенис и други спортски терени. Во Центарот се сретнавме со Иван Соколов, Симе Ацевски и други нашинци од кои бевме информирани дека Центарот е собиралште и клуб на број-

ни Македонци што живеат на тој дел од Мелбурн и претставува место на одржување концерти, приредби и други манифестации.

Инаку и при посетата на црковната општина „Св. Илија“ во Фуцкрај, бевме запознати со бројните постигнувања; таа е втора црковна општина во Мелбурн, сместена на западната страна од градскиот центар, каде што е концентрирана македонска колонија од дваесетина илјади кои дошле претежно од потпелистерските села и од селата на Пелагонија, а ги има и од преспанско-охридскиот регион и други места на Републиката. Црквата „Св. Илија“ е формирана во 1971 година, а во 1974 година е купена постојната зграда, која е оспособена за богослужби на православните Македонци. Покрај храмот има две сали и кујна и други простори. Во состав на црковната општина со успех работи КУД „Илинден“ во кое членуваат стотина ентузијастички, дополнително македонско училиште кое работи во сабота и недела и го посетуваат неколку стотини Македончиња. Значајни резултати постигнува фудбалскиот клуб „Алтана — Гелт — Вардар“, шаховската и други секции.

Црковната општина, пак, „Св. Никола“ е собиращиште на Македонците од Престон. Таму се сретнавме со Миле Панов, еден од најактивните, кој е претседател на црквата, кој не информира дека во овој македонски храм со успех работи КУД „11 Октомври“, Македонското училиште „Свети Наум“, литературно друштво, културно-просветниот одбор и други форми на собирање. Сите тие македонски асоцијации ја афирмираат црквата „Св. Никола“ во тие простори.

Во Мелбурн го посетивме и македонскиот храм „Св. Димитрија“ во населбата Спрингвел, во која покрај храмот работат неделното училиште „Јане Сандански“, играониата група и женската секција. Исто така разговаравме и со иницијативниот одбор од населбата Сајнт Албанс каде, покрај четирите цркви и двата манастири се очекува во иднина да се изгради и петтата македонска црква „Св. Богородица“.

Црковен живот во Цилонг

При престојот во Австралија ја посетивме МПЦ „Св. Пророк Илија“ во Цилонг. Денот беше летен, господов, сончев, убав и пријатен кога појдовме на пат со Андреа Бранов и неговата сопруга Дана, со тие наши доблесни патриоти по потекло од Беломорска Македонија, кои со задоволство ја прифатија поканата за посета на таа македонска колонија. Меѓутоа, за да се излезе од сообраќајниот метеж во Мелбурн потребен е подолг период. И кога човек ги напушта населените места на велеградот и се ќе најде меѓу пространите фарми, има чувство како никогаш да не бил во населено место, бидејќи непрегледните пасишта и чудесната полска убавина го мами погледот на посетителот да заборава на секојдневното градско живеење.

Во Цилонг стасавме попладне пред да кацни сонцето зад градот, во кој првите доселеници биле од англиско потекло, а првите македонски доселеници биле од битолско. Градот е распространет по должината на Филиповиот залив. Тој е убав, нов, чист град и претставува пријатно катче за живеење и центар каде што нашле работа голем број работници од целиот свет. Меѓу стотината илјади жители се измешале и триста педесет македонски семејства претежно од битолскиот крај: од Драгош, Лажец, Велушина, Градешница, Бистрица, Жабјани и други места под Пелистер како и од преспанско-охридскиот регион. Тие наши вредни и честити луѓе претставуваат пример на компактна национална групација меѓу бројните етнички заедници во мултикултурна Австралија. Тоа особено го потврдуваат преку активностите и црковното живеење кое има тесни врски со целокупниот национален живот на Македонците од Мелбурн. Така, со развивањето на црковниот живот во Мелбурн, се јави силна желба за формирање и изградба на своја македонска православна црква, чија акција започна уште во 1977 година, кога е купено

местото за изградба на црква и културен дом. Таму, на тој македонски простор е изградена македонската православна црква „Св. Јован Крстител“, а до неа се вишнее културниот дом, кој всушност е собиралниште и најголем македонски дом во Цилонг.

Во црквата не пречека поголема група членови на Управата, меѓу кои, свештеникот Стојче Ристевски, потоа Димче Илиевски, Цветко и Вента Пачовски и други нашинци. Заедно со нив влеговме во храмот, а потоа го посетивме културниот дом, Клубот и големата сала во која се одвиваат најголем број активности. За изградба на овие македонски објекти во Цилонг, покрај другите, големи заслуги има семејството на Јован Ангеловски, првиот претседател, потоа Цветко Илиевски и Миле Стојановски, кои беа прогласени за доживотни членови, како и доселениците Томе Димовски, Илија Николовски, Јосиф Пачоски и многу други. Таму, во училиштето најмалите Австралијанчиња од македонско потекло, учат македонски јазик, национална географија и историја. Се среќнавме со поголемиот број членови на управата на црквата при што бевме запознати со активностите на духовно и национално поле во црковната општина, како и општо во македонската колонија, во која, покрај другото, работи КУД „Бисер“, оркестарот „Галеб“, македонскиот радио час, библиотеката, женската и други секции, кои развиваат широки активности во македонската колонија и претставуваат значаен чинител за зачувување на македонските традиции, обичаите, јазикот и културата на Македонците на тие австралиски простори.

ВО МАНАСТИРОТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

- На парче македонска земја од десет хектари во големо зелено пространство е сместен манастирот „Св. Климент Охридски“. — Средби и разговори со видни и со истакнати иселеници

Во непосредна близина на Националниот парк на државата Викторија, на околу осумдесетина километри од Мелбурн, во месноста „Кинг Лејк“ (Кралско Езеро), ќе прочитате табла на која пишува Македонски манастир „Св. Климент Охридски“. Тој е лоциран во еден прекрасен дел од пространата Австралија и е место за рекреација и одмор. Таму на влезот ќе сретнете порта од каде се отвора парче македонска земја на која е распослаено големо зелено пространство од пашини и шуми, на површина од десетина хектари, каде од левата страна на патот се наоѓа зградата на манастирот „Св. Климент Охридски“.

Овој прв македонски манастир во Австралија и во светот е осветен на 29 јануари 1978 година од поглаварот на Македонската православна црква Архиепископот Охридски и Македонски Г. Г. Доситеј, во сослужение на тогашниот надлежен архиереј митрополитот Г. Кирил и повеќе македонски свештеници во Австралија. Тоа е простор за одржување пикници, панаѓури, селски слави и други активности во природа. Се чини, покрај традиционалниот пикник што по повод Свети Климент Охридски се одржува во декември најголема манифестација беа Деновите на маке-

донската култура што се организира во декември 1985 година. На оваа многу значајна манифестација што се одржа под покровителство на Владата на државата Викторија и Македонија, се собраа повеќе од дваесет илјади посетители и претставуваше голем придонес за македонската иселеничка култура и за мултикултурата на Австралија.

Македонско катче

Нашата посета на ова свето македонско катче на петтиот континент беше токму на патрониот ден на Свети Климент Охридски, на 8 декември 1991 година, кога и присуствувавме на големиот семакедонски пикник. Таму вриеше како во кошница. Се чувствувавме како да сме во Охрид, на другата страна на Охридското Езеро, во Свети Наум. Го посетивме тој македонски дом. Во манастирот влегле веројатно десетина илјади посетители и запалиле свеќи од што беше невозможно долго да се издржи во храмот. Видовме многу поклони, дарувања и донации од страна на верниците. А македонскиот народ на тие простори е вистински верник и поклоник на Македонската православна црква, која далеку од својата родна земја го забрала под крилата, духовно го збогатила и му го одржала националниот идентитет.

Кај манастирот „Св. Климент Охридски“ се сретнавме со поголема група активисти, меѓу кои беше Ване Неделковски. Тој е познат општественик меѓу Македонците во Австралија, одличен соговорник од кого може да се слушне вистината за Македонците во Мелбурн, Викторија и пошироко. Тој е роден во селото Кучковени, Леринско, Беломорска Македонија. Бил војник во грчката војска, а потоа затвореник. Бил учесник во партизанските одреди на Македонија во борбите против фашизмот, а потоа од 1947 до 1949 година бил борец во редовите на Демократската армија на Грција. Потоа заминува за Австралија, каде

по десетина години успева да го прибере своето семејство на едно место, во Мелбурн, каде сега живее.

Со Ване Неделковски се сретнавме и во домот на Андреа Бранов, каде тој ни донесе бројни примероци од македонскиот иселенички печат што излегуваше во Мелбурн и пошироко во изминатиот период. Тој со задоволство ни ги даде тие примероци, кои по искористувањето ќе бидат предадени во Архивот на Македонија или во Универзитетската библиотека „Климент Охридски“. При таа пригода со Ване останавме да разговараме за бројни прашања и проблеми во врска со македонската заедница и за идните визии на Македонската православна општина за Мелбурн и Викторија „Св. Горѓи“ во чиј рамки е изграден и работи манастирот „Св. Климент Охридски“.

Во разговорот, покрај другото, Ване Неделковски не информира: „Уште во 1959 година ставивме камен темелник на првата Македонска православна црква надвор од Македонија, а по две години на свечен начин црквата беше осветена. Патот до изградбата не беше лесен. И овде во далечна Австралија нашите балкански соседи плашејќи се од името македонско се обидуваа на разни начини да го негираат нашето постоење, да „докажат“ дека сме Грци или Бугари и со тоа да го попречат градењето на Македонската православна црква. Меѓутоа, имавме грб со Македонската Република, го имавме признатото македонско име и со него и за него се боревме и конечно успеавме. Тешки беа навредите што ги поднесувавме, а најтешко ни беше што моравме да се докажуваме дека сме Македонци. Пасошите што ги поседувавме беа грчки или бугарски. Нашите соседи вешто ја користеа таа можност, таа наша трагедија што низ историјата ја наследивме и шпекулираа со неа. Нашата желба да бидеме она што сме ги надмина тие тешкотии, успеавме да докажеме на овдешните власти дека не сме ние криви за историските неправди што му беа нанесувани на македонскиот народ, ни рече, во разговорот иселеникот Ване Неделковски.

Со љубов кон црквата

При посетата на Манастирот „Св. Климент Охридски“ се сретнавме и со Ристо Алтин. Овој седумдесет годишен витален Македонец кој води потекло од селото Нерет во Беломорска Македонија, како и во поранешните наши средби во Македонија, не пречека со насмевка на лицето, со топлина и одбрани зборови. Ристо Алтин е Австралијанец од македонско потекло кој цели 55 години живее и твори во Мелбурн. Тој како што вели, потекнува од сиромашко македонско печалбарско семејство. Татко му бил прво во Америка, потоа во Австралија, каде и го зел своето семејство. Често потенцира дека завршил само четиригодишно училиште на грчки јазик. Меѓутоа, слободно може да се каже дека тој е филозоф, делува како високо образован и мудар граѓанин. Тоа го потврдува и докажува како успешен бизнисмен, преведувач во австралиските власти и одличен организатор во македонската колонија.

Со Ристо Алтин зборувавме за минатото, сегашноста и иднината за македонската православна црковна општина „Св. Горѓи“, чиј долгогодишен претседател беше токму овој истакнат и доблесен иселеник. Тој е одличен соговорник, а неговиот лерински говор обилува со богатство од македонски зборови, коишто во современото како да се забораваат. Но, Ристо не ги заборава и често ги повторува и надвор и дома.

Во разговорот што го водевме на платото пред манастирот „Св. Климент Охридски“, Ристо Алтин, покрај другото, ни рече: „Со македонското здание — нашата црква „Св. Горѓи“ се радувавме како на бебе, како Вие што се радувавте на стечената со крв слобода. Беше тоа пред повеќе од триесет години, на Илинден, кога за прв пат во Австралија дојде македонски владика за да го освети првиот македонски свештеник на овој континент. Тоа беше незапамтена радост. Бевме посреќни од сите среќни на светот, зашто тој светилник ни го осветли патот по кој

подоцна киниса целото македонско иселеништво. Под кровот на македонската црква „Св. Горѓи“ во Мелбурн се создаде првиот македонски фолклорен ансамбл „Светлост“, првата женска секција, првиот фудбалски клуб „Македонија“, за подоцна да го изградиме овој прв македонски споменик од ваков вид на ова парче македонска земја — манастирот „Св. Климент Охридски“. Ако пред триесет и три години бевме способни да изградиме црква, потоа македонски манастир, како и да го поведеме целото македонско иселеништво во Викторија, а подоцна по нашиот пат да тргнат и останатите Македонци ширум светот, сакам да ве уверам дека истото го правиме и сега, а ќе го правиме и во иднина. Со тоа сакам да ви докажам дека ние сме едно големо семејство, едно сложено братство, бидејќи во нашите жили тече македонска крв“, ни рече на крајот познатиот и признат општественик Ристо Алтин.

Тука, пред монтажната манастирска зграда која се употребува како конак, во тоа прекрасно катче за одмор и рекреација на манастирот „Св. Климент Охридски“ се видовме и со други активисти меѓу кои Кочо Калинчев, Петре Божанин, Трајче Димитриевски, Драги Андоновски, и многу други. Ручекот, пак, за кој, според кажувањата се потрошија неколку стотини килограми грав, што бесплатно се делеше на присутните, го благослови архиерејскиот намесник митрополитот Тимотеј, во сослужение со свештениците Спасе Стефановски и Среќко Димитриевски.

Исто така, таму се видовме со нашите познаници од детството Горѓи Грпчевски и Славе Милевски како и со Јонче Петревски од Љубојно, кој нè запозна и не претстави пред едно поголемо друштво нашинци од Преспанско, Битолско, Охридско. Се напиравме по една ладна бира, слушнавме неколку убави македонски песни и разговаравме за многу нешта во стариот крај, кој многумина од овие нашинци не го виделе подолг период, но останале блиски со срцето и душата.

Откако го прошетавме прекрасното место на манастирот, се видовме со други нашинци и понесовме трајни спомени, во доцните часови на денот се упативме кон домот на Андреа Бранов. Колоната автомобили и автобуси што излегуваше од Македонскиот парк на манастирот „Св. Климент Охридски“ беше непрегледна и како река се влеваше во метрополата Мелбурн.

НЕОДРОДЕНИ

НА КОНАК КАЈ АНДРЕЈА БРАНОВ

• Тој е по потекло од селото Буф во Беломорска Македонија, а триесетина години живее и работи во Мелбурн, каде како вистински македонски амбасадор ги дочекува новодојдените од стариот крај. — Впечатливи средби и разделби

Пладне е, ни пролет, ни лето, небо без облаци, го надлетуваме Мелбурн кој е чудесно убав, многу поубав од она што може да се насети од разгледниците. Авионот како птица полека се спушташе на аеродромот. Околу аеродромската зграда се усидриле стотици авиони од целиот свет, а најбројни се оние со кенгур на опашката, односно авионите на Остралиен ер ланс (Australian Air Lines), авиони кои за симбол го одбрале единствениот маркантен торбар. Глетка необична, несекојдневна, впечатлива, австралиска.

Пријатна средба

На аеродромот нè чека поголема група нашинци, меѓу кои и Андреја Бранов. Средбата беше срдечна, несекојдневна, македонска. А тој аеродром е место за безброј македонски средби и разделби, за многу среќни, тажни и необични оттуѓувања, како и за среќни и со многу нешта карактеристични видувања и пречекувања. Таква беше и нашата средба со Андреја, нашиот познаник, пријател и соработник од почетокот на излегувањето на весникот „Австралис-

ко-македонски неделник". Тој беше еден вид гостин преку телефон, преземајќи ги извештаите за весникот, секоја недела во 23 часот, кога ќе рече: „Добра вечер за Македонија“, а „Добро утро за Австралија“, ќе пренесеше некоја порака, а потоа со внимание ги слушаше и снимаше вестите, особено оние од спортот, кои, веројатно беа најактуелни кај Македонците на петтиот континент. Сето тоа како на филм ни се врати во мислите при средбата. Но, Андреја го запознавме и во текот на летниот период во 1991 година, кога тој со сопругата Дана преку Канада, каде се сретнаа со бројни Македонци, пристигнаа во Скопје, каде во Здружението на новинарите на Македонија на Андреја му беше предадена новинарска книшка и кога стана член на најмасовната новинарска асоцијација на Македонија. Го познаваме исто така од неколку средби со него и Дана што ги имавме во нивна чест во Македонија, кога се чувствуваме како да се знаеме уште од деца, како да сме оделе во исто училиште, а и како заедно да сме биле деца бегалци од Егејска Македонија.

И, ете, во Мелбурн сме пак заедно, во нивниот македонски дом, каде Андреја и Дана го покажаа сето свое гостопримство, топлина, присност и домаќински однос. Нивниот дом се наоѓа во Лајлор, дел од мегалополисот Мелбурн, на улицата Едмондсон. Таму, во тој убав дел каде живеат голем број Македонци од сите делови на Македонија, свиле свое гнездо Андреја и Дана, каде човек се чувствува како да е во стариот крај, бидејќи тие се со насмевка на лицето, со срце и душа, се пречекливи и човек се чувствува како да се наоѓа на конак во познато семејство Бранови во селото Буф.

Андреја е од среден раст, со спортска витална става, со очи полни со љубопитност и израз на почит, со блага насмевка на лицето, заедно со Дана се со душа и срце македонско, кои поради познатите причини во Беломорска Македонија го напуштиле своето родно место, за секогаш го оставиле родниот праг и дедовска земја и се задомиле во далечна Ав-

стралија. Тој ја напуштил Македонија и неговиот роден Буф, но носталгијата не го напуштила него. Во исто време, тој живее во Австралија, а мисли на Македонија. Му се испреплетеле тие две негови ттаковини и го поврзале и економски и животно и човечки и еснафски и среќно и тажно и судбински — сè се помешало во него.

Тага за родното село Буф

Во долгите разговори што ги водевме во врска со животот, напредокот, тешкотивите, сегашноста и иднината на Македонија и на македонските доселеници во целина, како и за неговите сегашни и идни планови, покрај другото не информира и за неговата животна историја и, сè што ни рече: „Нашата фамилија Бранови е едно големо семејство што води потекло од селото Буф, Леринско, кое е сместено во пакувите на планината Баба, на надморска височина од околу 1.000 метри. Тоа лежи во котлината што ја прави планината Баба со Бигла, а низ него врви Стара Река. Населението во селото од секогаш било македонско и до денеска тоа не претрпело никакви етнички промени. Тоа е познато во минатото со својот хероизам и единство во борбата против непријателот. Селото настрада во времето на Граѓанската војна во Грција и затоа околу триста семејства пребегале ширум светот. Јас имав 16 години кога го напуштив Буф. Тие беа бурни времиња на војната кога река Македонци од Беломорска Македонија се сливаше кон север во тогашна Југославија и во другите источноевропски земји. Ние дојдовме во Македонија. Најпрво не однесоа во селата Горјанци и Пишица — Штипско, каде ги минав најубавите детски денови, потоа се преселивме во Битола, каде го завршив Стопанското училиште, а потоа се вработив во фабриката за фрижидери во Битола. Набргу бев преквалификуван и работев во материјалното книговодство како картотекар“, рече со воздишка Андреја.

Тоа е еден дел од животната приказка на Андреја Бранов. Но, во 1963 година започнува една нова приказка, на новите простори во далечна Австралија. Уште со самото пристигнување тој се зачленил во Македонската православна црковна општина за Мелбурн и Викторија „Св. Горѓи“, а потоа станал и член на управата на тој македонски храм. Во исто време пројавува интерес на спортски план и станува активен член на фудбалскиот клуб „Македонија“. Со време ја открива својата дарба и наклонетост кон спортското новинарство, затоа започна и да соработува со поголем број македонски весници во Австралија и постанува прв член на Австралиската новинарска асоцијација. Се чини најголемиот успех во спортското новинарство го покажа на страниците на „Австралиско-македонскиот неделник“, потоа за „Македонски глас“, Етничкото радио и други гласила.

— По 18 години престој во Австралија, во продолжение ни рече Андреја, дојдов повторно во Македонија. Бев многу среќен, бидејќи живеел и сонувал само за Македонија, за моето родно село, за детството. Посетивме многу места во Републиката и одлучивме да го посетиме и Буф. Но многу тешко ми падна кога на границата грчкиот цариник со висок тон, на начин необичен за нас во Австралија ми рече дека пасошот ми е неисправен и дека ќе морам да го променам. Го видов родното село, нашата куќа и сè она на што се сеќавав, но ми остана само тагата за минатото, зошто не видов сегашност и иднина. Ми остана чемер на душата. Го напуштив мојот роден праг со солзи на очите, но и со надеж дека ќе победи правдољубието, човекољубието, вистината не само во светот, туку и на овие проколнети балкански простори, бидејќи сите ние се раѓаме прво како луѓе, а потоа ја понесуваме нашата национална припадност, ни рече во разговорот новинарот Андреја Бранов.

ТАТКОВИНАТА ТРЕБА ДА СЕ БРАНИ

- Цим Томев, познат и признат австралиски интелектуалец од македонско потекло е автор на седум драмски едночинки и подолги текстови и е автор на стихозбирката „Фрагменти на една историја“. — Човек со големи перспективи и светла иднина

Цим Томев, нашиот соговорник со кого се сретнавме и со кого долго разговаравме при неодамнешната посета на Мелбурн, е познат и признат австралиски интелектуалец од македонско потекло, чиј корени се во селото Кабасница, Леринско, во Беломорска Македонија. Тој е емотивно врзан со книгата, со Македонија, со праведноста, со семејството. Тој е вљубеник на пишаниот збор, заштитник на леринскиот говор, бранител на македонската литература, како и голем познавач на англискиот јазик и книжевност. Покрај другото, Цим е автор на седум драмски едночинки и други литературни остварувања на лерински говор, од кои поголемиот број се претставени пред публиката од Австралиско-македонската драмска група од Мелбурн, а е автор и на стихозбирката „Фрагменти од една историја“, која во Австралија ја промовира поетот Томас Шапкот, добитникот на највисокото признание на Струшките вечери на поезијата — Златниот венец. Оваа публикација ја издаде Македонското литературно друштво „Григор Прличев“ од Сиднеј и Македонското културно друштво „Искра“ од Аделајд. Стихозбирката е отпечатена како двојазично издание, чиј песни на македонски јазик ги пре-

издаде Книгоиздателството „Мисла“ од Скопје во 1990 година, при која пригода на Џим му беше врачено признание на новинарите на Македонија, чиј почесен член стана овој истакнат публицист, поет, новинар, преведувач . . .

Иселеничка судбина

Кога се пишува за Џим, значи да се пишува за еден нов иселенички летопис на судбина, за човек со големи перспективи и светла иднина, за човек со успони и падови, за човек со бурна иселеничка историја. Тој е роден во 1945 година во селото Кабасница, кое се наоѓа на неколку километри на северната страна од градот Лерин и кое е сместено во падините на Баба Планина. Во тој живописен и убав македонски крај ги помина првите пет-шест години од детството, а во 1951 година, заедно со мајка си, двете сестри и братот заминува за секогаш во Австралија, во Мелбурн, каде беше неговиот татко. На петтиот континент го започна своето образование на англиски јазик, каде се истакна со својот талент и љубов кон учењето. По завршувањето на основното и средното образование се запишува на Мелбурнскиот универзитет, на кој дипломира во 1970 година, на групата филозофија и англиска литература. Уште како студент ги покажа своите способности и љубов кон книгата и пишаниот збор. Тој подоцна ги преточи своите способности во наставата како професор во повеќе училишта во Мелбурн. Цел живот се занимава со читање и пишување.

Неговиот живот е посебна иселеничка сторија исполнета со многу успеси, падови, постигнувања и среќни моменти. Во текот на школувањето работи во рибарница и во исто време учи. Веројатно напорната работа го поттикна да се посвети на учењето и да биде еден од најдобрите студенти за англиски јазик во својата група. — Морав подобро да го познавам јазикот и литературата од колегите од англосаксонско потекло, вели Џим и додава дека во тоа време

кога твој студираше условите беа подруги од сегашните, кога мултикултурата си го најде своето место. Во тие почетни години кога македонската колонија беше мала и немоќна, сепак постоеше еден вид дискриминација кон новодојдените. Затоа, морав да знам повеќе од сите, да се докажам, за да бидам ценет и прифатен, вели Цим, кој, патем да кажеме дека во Мелбурн го научи и грчкиот јазик, бидејќи во работата требало да знае и грчки, а во име на вистината, вели тој, многумина од неговото село запливале во грчки води, а тој морал да им докажува и на Грците дека не е Грк, туку Македонец. Во исто време го учи францускиот и италијанскиот јазик. Дома зборува на македонски, на лерински дијалект, во кој стана и вљубеник, поборник и зачувувач на тој говор. Затоа и започна да пишува на својот говор. Во почетокот необично и за него и за околината, меѓутоа со изведбата на една од неговите едночки од страна на Австралиско-македонската драмска група, се чини добива крилја и продолжува да пишува на лерински дијалект. Како одминуваше времето, Цим сè повеќе пројавуваше интерес за македонската литература, особено за народното творештво, за кое има повеќе склоност и афинитет и на кое во иднина се посветува и го презентира на англиски јазик за пошироката австралиска читачка публика. Започна да чита и да пишува на мајчин јазик како возрасен, што е случај со бројни интелектуалци од Беломорска Македонија, кои, за жал, поради познатите околности, причини и последици нè беа во можност, односно им било забранувано да читаат и пишуваат на својот мајчин македонски јазик, кој само го зборувале со родителите и со бабите по домовите и на други јавни места. Таков беше случајот и со Цим Томев.

Во родната земја

Меѓутоа, се чини 1985 година за Цим беше претретна година во неговата определба во литература-

та. Тогаш, тој и неговата сопруга Фана за првпат доаѓаат во Македонија, во земјата на нивните претци и кога учествуваат на Семинарот за македонски јазик, литература и култура. Познанството на авторот на овие редови со Цим и со Фана датира уште од првите денови на Семинарот во Охрид и Скопје. Тогаш се овозможи подобро запознавање со оваа позната македонска брачна двојка, да се има соработка на полето на литературата, јазикот, преведувачката дејност и новинарството. Тогаш, во Охрид во градот на Климент, брачната двојка Томев, чие претходно презиме беше Патерас, презиме што им носеше недоразбирање и непријатности во нивната национална припадност пред тамошните власти, со презиме со кое имаа потешкотии за докажување на својата националност, донесе одлука да се промени, во почетокот во „На Патерој“, а потоа во фамилијарното „Томев“. Ваквата одлука, всушност, претставуваше значаен чекор во одбраната на самобитноста, ослободување на духот, исправка на нанесената неправда и поттик за другите Македонци од Беломорска Македонија кој живеат на тие простори.

Се врати Цим од Македонија и од другите патувања по Италија и Велика Британија побогат за едно искуство и со широко поле на литературна магичност од стариот континент, особено од земјата на дедовскиот праг. Веднаш по враќањето во Австралија, Цим со група интелектуалци од македонско потекло започна со планирање на концепцијата за весникот „Австралиско-македонски неделник“. Тој стана еден од сопствениците и главен и одговорен уредник на неделникот. Излегувањето на ова многузначајно гласило во 1987 година претставуваше несекојдневен настан и појава на еден весник од непроцеplива вредност, кој имаше силно влијание не само на полето на информирањето, туку и на планот на националната хомогенизација и самопрепознавање, а неговата улога беше исто така голема во организацијата на значајните собири на Македонците на австралискиот континент. Весникот беше дал уште еден значаен

поен во вреднувањето на Цим, кој беше душата на весникот сè до крајот на 1990 година, кога весникот стагнираше, а подоцна беше откупен од друг издавач.

— За жал уште постои проблемот околу нашиот идентитет во Австралија, вели Цим, а преку весникот докажавме кои сме ние Македонците, го презентиравме нашето богатство и активности, кои беа претставени на сите нивоа за сите да знаат кои сме, што правиме и што бараме. А, една од најзначајните придобивки на мојата дејност беше тоа што сакав да го запознам населението во Австралија со македонската култура, литература, јазик, традиции, обичаи, духовното и народното творештво, како и за условите што му се нудат како народ да опстои во мултикултурното општество на Австралија. И за сè она што значи одбрана на вистината за татковината. Весникот имаше афирмативен карактер, ни рече Цим Томев и продолжи дека тој имаше улога на бранител на нашите интереси. Преку него се водеше жестока битка на интелектуално ниво со грчките, великосрпските и великобугарските шовинисти. Весникот придонесе околу него да се собере голем број свесни и образовани Австралијанци од македонско потекло. А целта на весникот беше да ги обедини Македонците, без разлика од кој дел се дојдени, тие да се зближат духовно, да им се влее љубов кон новата и старата татковина. Тоа, впрочем може да се постигне во демократска Австралија, во земјата на мултикултурата, каде македонските доселеници се дел од таа државна многунационална политика. А со право може да се рече дека мултикултурата е хуман и цивилизациски чин во кој малцинствата го добиваат своето значење, се има почит кон нив и им се признаваат нивните национални, духовни и други вредности, рече Цим.

Инаку, Цим Томев го посетивме во неговиот дом во една мирна улица во Томастаун, предградие на Мелбурн, каде живее со Фана и двете деца Велика и Никола. Во долгите разговори, другарувања и дискусии, дознавме дека денес, се чини, кај него преовладува интересот кон македонското народно творештво,

кое, како што вели: „Тоа е богатството на македонскиот народ и Македонија од минатото, преку сегашноста за во иднината, а ние Македонците сме со длабоки и цврсти корени коишто некој не може да ги откорне. Затоа ќе бидеме вечни“.

БИЗНИСМЕН ОД ВИСОК РАНГ

● Сопственикот на фабриката „Патра“ Алек Клашов е прв милионер од македонско потекло во Австралија. — Донатор на бројни македонски асоцијации и спонзор на Олимпијадата во Монреал

Кога се пишува или зборува за деловните луѓе кои имаат македонско потекло, а живеат ширум светот, посебно место му припаѓа на Алек Клашов. Тој е прв Македонец милионер во Австралија, а е познат и признат бизнисмен не само меѓу Македонците, туку и меѓу Австралијанците. Тој е човек кој оставил неизбришливи траги во севкупниот живот во македонската колонија во Мелбурн и пошироко. Алек, или Цане Клашов, како често го викаат неговите пријатели и соселани, е роден во 1935 година во селото Буф, Леринско, кое е едно од најголемите и најреволуционерните македонски села во Беломорска Македонија. Тој е син на Горѓи и на Полексија Клашови, син на тоа типично македонско семејство, кое ги негува старите македонски традиции и патриотски дух, семејство кое во ослободителната војна во Грција даде две жртви: Крсте и Доне Клашови. Мајка му, пак, Полексија е исто така од Буф од познатото семејство Србиниќи и таа имала силно влијание врз овој бизнисмен од висок ранг.

Печалбарска судбина

Животната сторија на Алек Клашов, како и на семејството Клашови е бурна, интересна, типична македонска. Тој потекнува од печалбарско семејство, а се знае дека меѓу првата група доселеници на американскиот континент кои дошле при крајот на минатиот век биле токму буџчани. Неговиот татко Ѓорѓи го вкусил печалбарскиот леб во Америка пред Првата светска војна, кога пристигнал во „ветената земја“ и останал подолг период. Таму спечалил пари и потоа се вратил назад во селото. Но, во 1937 година печалбарската судбина го однела во Австралија, неговата втора и последна татковина. Алек, пак, заедно со мајка му и сестра му Ордана стасал на петтиот континент во 1948 година, веднаш по Граѓанската војна во Грција и егзодусот на Македонците од егејскиот дел на Македонија. Тие заминале за далечна Австралија, но во грчките заидани го оставиле двата браќа Павле и Симо, а третиот брат Вангел заминал за слободниот дел на Македонија. Со течење на времето Павле и Симо се ослободуваат од затворите и заминуваат за Канада, едниот во Торонто, а другиот во Хамилтон, каде и живеат, додека Вангел починал на македонска земја.

Го посетивме Алек Клашов заедно со Андреја Бранов, негов соселанец и роднина, во неговиот дом што се наоѓа во еден од најбогатите делови на Мелбурн. Куќата е сместена во прекрасно зеленило, на голема површина, што е необично за куќа. Таа е пространа, раскошна, со сите нишани на милионерска куќа. Го видовме Алек како со специјална машина ја уредуваше тревата околу базенот. Вели дека работата дава сила и живот. Беше љубезен и не покани во неговиот дом. Разговорот беше неврзан, топол, братски, македонски. Алек е крупен маж, со црти на интелегентен и образован човек, смирен, со блага насмевка на лицето и пријатен за разговор. Неговиот македонски јазик е богатство на беринскиот дијалект.

— Знаете, кога дојдовме во Австралија, не беше лесно, ни рече Алек Клашов, покрај другото, во долгиот разговор. Татко ми долги години работеше по бушовите во Западна Австралија, а кога се собравме сите заедно, на радоста и немаше крај. Бевме најсреќни на светот. Но, животот си течеше. Во прво време јас почнав да работам во фабрика и да учам англиски јазик, а дури во 1958 година купив бизнис за продажба на хембурџери. Така започнале и многу наши луѓе. Работата ми одеше многу добро, имаше пари, но се работеше многу саати. Бизнисот напредуваше од ден на ден и по четири години, во 1962 година отворивме мала фабрика за конзервирање на овошје. Станав партнер со еден мој пријател по потекло Грк, Ник Тајсон, со кого добро се сложувавме и како пријатели и како партнери. Првото име на фабриката беше „Сан раиз“ (Изгрејсонце), но со проширувањето на бизнисот, купивме нови хали, машини, фарми и други простории во Мелбур, Сиднеј и во Тасманија и на фабриката и го дадовме името „Патра“, по името на Клеопатра. Бизнисот рапидно се зголемуваше од година во година и, како што тоа бидува на овие простори, се фузиониравме со една американска компанија која вршеше контрола на пласманот во другите земји, а потоа фабриката стана сопственост на група акционери од САД, не информира овој нашинец со блескава кариера во бизнисот.

На Олимпијада во Монреал

Во разговорот дознавме дека во емот на деловноста, се чини најголема популарност фабриката „Патра“ имаше во времето на одржувањето на Олимписките игри во Монреал, каде овој прочуен производител на сокови беше еден од спонзорите и бесплатно ги снабдуваше спортистите од светот со производи од нивниот разновиден асортиман.

Во времето кога Алек Клашов беше во најголемиот подем на бизнисот и кога имаше влијание во

политичкиот живот на Австралија, ги помагаше македонските асоцијации. Имено, тој беше еден од активните членови, како и благајник и секретар на првата македонска православна црковна општина за Мелбурн и Викторија и прва црква надвор од Македонија „Св. Горги“ во Фуцкрај, а беше и донатор за првиот македонски манастир „Св. Климент Охридски“ во месноста Синг Лејк, недалеку од Мелбурн, и за Македонскиот културен и социјален центар „Ешнг“. Исто така, во времето на изградбата на Социјалниот и спортски клуб „Престон—Македонија“, само за камен-темелникот Алек Клашов подари пет илјади долари, а потоа тој постана таканаречен основачки член на убавиот македонски спортски центар. Како вљубеник на фудбалот, со свои дарувања и авторитет има значаен придонес и место во спортското живеење на Македонците во Мелбурн.

Бизнисменот Алек Клашов сега е семеен човек. Поголемиот дел од времето го посветува на своето семејство, на сопругата Тодорка, а е горд со синот Кристифор (Ристо) и ќерката Тања, кои по завршувањето на факултетското образование тргнаа по стапките на таткото. При нашата посета во неговиот дом, кој според некои проценки чини неколку милиони долари, видовме фотографија од неговото родно село, кое Алек во периодот од напуштањето го посетил два пати и ги вратил сеќавањата од детството. Меѓутоа, во него остана болката што грчките власти не му дозволиле да преноќи на родното огниште, туку му го покажале патот кој води кон откривањето на Македонците од Беломорска Македонија.

ИМАМ ЖЕЛБА ДА ИНВЕСТИРАМ ВО МАКЕДОНИЈА

● Цим Перковски, перспективен бизнисмен од Сиднеј, а по потекло од Велушина, Битолско, сака да отвори современ автосервис и бензинска пумпа во Македонија. — Незаборавна ноќ во кинескиот ресторан

Често со вели дека ако човек сака во Сиднеј да се чувствува како во Македонија, треба да појде во населбата Рокдеил, каде се концентрирал голем број нашинци. Тоа го потврдивме и при нашата посета и се сретнавме со многумина од сите места и краишта на Македонија. Но, кога намерникот ќе помине низ таа населба, тешко може да ја одмине бензинската пумпа и автосервисот „Ампол“, што е лоциран на прометната крстосница од авенијата „Инвернес“ и улицата „Форест“. Тој простор како да е створен за таа намена и со сета опрема и брза и точна услуга ги привлекува автомобилистите. На тој важен деловен простор сопственик и менаџер е Цим (Димче) Перковски, роден велушанец, од битолскиот крај, кој повеќе од дваесет години живее и работи на тие простори. Тој е на возраст од четириесет и пет-шест години, со среден раст, мудар, интелигентен, благороден, голем другар, но и надарен за бизнис. Поради неговиот однос, деловност и честитост, тој е познат меѓу македонските доселеници, а посебно е ценет меѓу деловните луѓе од другите националности, со кои Цим разовара, се шегува, ги информира за многу работи, другарува. Со еден збор, тој е близок и присен со муштериите.

При нашата посета во канцеларијата од бензинската пумпа не пречека со староакрајска ракија и кикритки и се задржавме во подолг разговор, а зборувавме за Битола, за Македонија, за напредокот и проблемите, за сè што него го интересираше. Во тој повеќечасовен разговор, покрај другото, Џим ни рече: „Во Австралија сум половина од мојот живот. Во почетокот не ми беше лесно, но ми се пружи прилика да го научам механичарскиот занает, а кои тоа имав вистински афинитет и љубов и, ете, сега тоа ми е извор на живот и еден вид хоби. Сега ми е добро: имам куќа, пари, среќно семејство, бизнис, убав автомобил и тн. Но, во бизнисот мора да се биде чесен, точен и исполнителен, за да се стекне доверба, зашто конкуренцијата на овие простори е мошне силна. Еве, гледате сè е компјутеризирано и мора сè да работи како часовник, тоа го бара современиот свет, во спротивно нема напредок во работата“, ни рече Џим.

Автомобилизмот како хоби

Да се биде во друштвото со Џим Перковски навистина е задоволство. Тој е духовит, одмерен во разговорите, но скромен како човек. Уште во млади години се оженил за Вики, домаќинка и десна рака на Џим во бизнисот, која кога разговаравме со ништо не се разликуваше од другите Австралијанки. Зборува одлично англиски и македонски јазик. Човек ќе помисли дека е од Битолско, од некаде. Но таа македонска снаа, Австралијанка, е родена Гркинка. Меѓутоа, љубовта кон Џим си го направила своето: брзо го научила македонскиот јазик, нашите обичаи, традиции и стана права Македонка. Таа е мајка на четири деца — Македончиња, како што таа ни рече, а е и бранител на сојот Перковци и на македонската вистина.

Инаку, двата нивни синови, кои ги сретнавме во автосервисот, го научиле татковиот занает и сега се

специјализирани механичари. При нашата посета, Цим, двајцата синови и уште други двајца механичари-специјалисти оспособуваа еден чуден и по многу нешта карактеристичен автомобил кој во иднина ќе ги крстари патеките за трки низ Австралија. На него ќе пишувам покрај другото, „Перковски-Македонија“. Возачите на автомобилот ќе бидат браќата Перковски, кои подолг период се подготвуваат за овој спорт, за кој се потребни поголема сума пари.

Во разговорот Цим Перковски со задоволство ни објаснуваше за автосервисот и ни рече: „Многу сум задоволен и се гордеам со синовите и со нивниот хоби — автомобилизмот. Но, да ја кажам вистината, тие се тукашни а јас често се враќам со мислите во Велушина, во Битола, во Македонија. Тоа е нашето предимство и проклетство: да живееш тука, а да мислиш на родниот крај и дедовската земја. Постојано ми се врти во главата дека треба ние да инвестираме во нашата Македонија. Ете, јас размислувам за отворање на автосервис и бензинска пумпа, како оваа во Рокденл. Тоа ќе биде добро и за мене и за Македонија. Сега, кога Македонија е суверена и независна држава, јас од срце сакам да придонесам во развојот на дедовската земја, со тоа што во повољни економски, политички и други околности ќе инвестирам, а тоа ќе го направат бројни иселеници од Австралија и пошироко.

Во кинескиот ресторан

Со Цим Перковски другаруваме повеќе дена. Тој, всушност ни беше домаќин на неколку средби и патувања. Така, еден обичен ден навечер, во друштво со Цим Перковски, Кире Циревски и Цане Аневски излеговме да го разгледаме мегалополисот Сиднеј. Тргнавме со мерцедесот на Цим и брзо се вклучивме во таа џунгла на асфалтот, каде возачот треба да поседува вештина при возењето, брзина, снаодливост и што е најзначајно треба добро да го познава

градот, бидејќи без овие манири тешко човек да се снајде при возењето во централниот дел на градот (Даун таун), каде врие од автомобили и луѓе. Таму човек има чувство дека цел Сиднеј излегол во градот. Тешко може да се каже дали е ден или ноќ, бидејќи сè е осветлено, сè се продава, отворени се илјадници продавници, ресторани, клубови, барови, ноќни локали каде цвета најстариот занает, а луѓе како во кошница, ги има од цел свет.

Подолг период се движевме низ улиците на центарот на Сиднеј и се насладувавме на прекрасната глетка. Се чини Сиднеј е убав во секој период од денот, но најубав е во ноќта. Во ноќта го гледавме прочуениот мост Харбор бриџ, Операта, бројни деловни згради, значајни споменици и други архитектури. Но сето тоа го гледавме од автомобилот; ги видиме сите бои, глетка што пленува и која е незаборавна, го видовме сјајот од надворешната страна, сјај кој често магепсува.

Времето одминуваше, а домаќинот имаше закажано вечера во еден кинески ресторан, каде не чекаа нашите познаници Крсте Крушаревски и Иван Георгиевски. Ресторанот — како и многу што ги има на тие простори: се јаде, се пие, како утре светот да завршува, или како нешто да се случува. Но, тој е начинот на живеење и како таков треба да се прифати. Нас ни беше пријатно: се шегуваме, зборуваме гласно на македонски, како да се наоѓаме некаде во Битола или во Охрид. Меѓутоа вниманието ни го одземаше програмата, која поради стилот, дејствието и изведбата, мора да се каже дека се разликуваше од онаа во некои европски центри. Таква програма остава убав впечаток на посетителот.

Останавме до доцните утрински часови, расположени, задоволни и со насмевка на лицата го напуштивме кинескиот ресторан, со желба пак да се сретнеме, но таа средба да биде во Македонија.

АФИРМАТОР НА МАКЕДОНСКАТА ВИСТИНА

- Кире Циревски е главен и одговорен уредник на „Македонски весник“ и водител и уредник на Македонскиот радио час. — Придонес за афирмација на македонската историја, култура, литература и јазик. — Приврзаник на вистината на македонските доселеници во новата средина

Кога човек ќе пристигне во Сиднеј, главниот град на државата Нов Јужен Велс, најголемото морско пристаниште во Австралија и еден од светските метрополи, неодминливо е да се сретне со познатиот иселеник Кире Циревски. Тој е роден Преспанчанец, од рибабрското село Перово, кое што лежи на северниот брег од Преспанското Еезеро. Кире е пасионирани новинар, ентузијаст, општественик во македонската колонија во Сиднеј и пошироко. Редовен соработник е со Македонското радио и телевизија, со „Нова Македонија“ и со други информативни куќи во Република Македонија како и со гласила во Австралија и пошироко. Бил претседател на Црковниот одбор на МПЦО „Света Петка“ во Сиднеј, член на Епархискиот одбор, претседател и еден од организаторите на КУД „Илинден“. Тој е човекот кој има многу пријатели во австралиското општество, меѓу кои и бившиот пратеник Бери Ансворт, големиот и докажан пријател на Македонците. Кире Циревски е уредник и водител на Македонскиот радио-час што се емитува секоја сабота на Етничкото радио во Сиднеј и кое

има тесни врски и соработка со луѓето од емисијата за размена при Македонското радио. Со еден збор, тој е еден вид македонски амбасадор во Сиднеј.

Приврзаник на вистината

Се чини најзначајно е тоа што Кире Циревски е голем другар, пријател, човек патриот со чувства и љубов кон родната земја, со почит кон Македонската православна црква, кон духовното единство и вистината за Македонија и македонскиот народ. Во исто време тој е австралиски државјанин кој ужива углед и почит во тамошното општество. Тоа го потврдивме при посетата на Комисијата за етнички прашања во Сиднеј, каде разговаравме со претставникот на Комисијата господинот Пино Милиорино, кој работи на прашањата од социјален, образовен и духовен карактер на македонските доселеници на тие простори.

При нашата посета во домот на Кире Циревски кој се наоѓа во Рокдеил, каде ни беше укажано пријателство и топло гостопримство од неговото семејство, разговаравме за многу прашања и проблеми, како и за пложбата и активностите во македонската заедница во Сиднеј. Исто така, зборувавме и за актуелните мигови во Република Македонија, како и за неговата новинарска активност и печатењето на „Македонски весник“. Неговиот пријателски, македонски дом во многу случаи бил место за средби и разделби на бројни гости кои доаѓаат од Македонија. Меѓутоа, за таквиот македонски амбиент и вистинското гостопримство придонесува Јорданка, неговиот животен сопатник. Таа потекнува од Дебарца, од охридскиот крај и со себе ја понела сета топлина на вистинска домаќинка.

— Новиот број на „Македонски весник“, ни рече Кире Циревски при неодамнешната посета на неговиот дом во Сиднеј, каде на компјутер прави дел од весникот, е само продолжение на оној од 1985 година, кој се печатеше секој месец во период од пет

години. Всушност, излегувањето на весникот се совпаѓа со еден нов миг во историјата на Македонија, кога таа го пробива патот кон нејзината независност, сувереност и меѓународното признавање. На некој начин и ние иселениците сакаме да придонесеме во изградбата на оваа фаза на македонската држава. Еден од тие начини е токму ова македонско гласило, кое има јасен концепт за неговите цели. А тие се: да се бори за објективно, целосно, сеопфатно и непристрасно информирање. На неговите страници ќе најде место секој кој е приврзаник на вистината, праведноста и се разбира, на Македонија, ни рече тој.

Во Рокдеил како во Битола

Првиот број на „Македонски весник“ е отпечатен во јануари 1985 година во Рокдеил, една од поголемите населби на Сиднеј, каде е концентриран најголемиот број македонско иселеништво. Таму се зборува англиски и македонски. Затоа често се вели дека подделистерските села, особено Цапари и Гавато, како да се преселиле во Рокдеил. Во оваа убава населба човек се чувствува како да се наоѓа во Битола, а има и причини за тоа: секој петти е Македонец. Таму започна да излегува „Македонски весник“ како гласило на Централот за информации и печат на Македонската етничка заедница во Сиднеј. Весникот беше еден од најзначајните, ако не и најзначаен македонски месечник на петтиот континент, кој излегуваше пет години на македонски и на англиски јазик и претставуваше вистински афирматор на македонската култура, јазик, историја, обичаи, традиции... Во исто време весникот, со ширењето на вистината за Македонија, нејзиниот народ и македонското иселеништво, претставуваше еден од важните етнички гласила во мултикултурна и демократска Австралија.

Во новиот број на „Македонски весник“ покрај Кире Циревски, големи заслуги има Снежана Митревска. Таа беше новинар во „Вечер“, а сега е уредник

на македонските страници во весникот „Ново доба“ од Сиднеј, во кој од 1975 година се пренесуваат куси вести и друг вид текстови за Македонија и за македонско иселеништво. Весникот е обработен компјутерски со кирилица на среден формат. Тој е отпечатен на 16 страници на македонски јазик, има текстови и на англиски јазик, содржи и голем број рекламно-пропагандни материјали на успешни македонски и други деловни луѓе.

Новиот „Македонски весник“ е убаво технички уреден и содржи голем број текстови кои побудуваат заинтересираност кај читателот. Несомнено голем е неговиот придонес за информирањето на доселениците за македонската историја, литература, јазик и култура и претставува афирматор на македонската вистина. Гласилото „Македонски весник“, особено ја изразува љубовта и поврзаноста на доселениците од македонското потекло, без разлика од кој дел тие потекнуваат, кон дедовската земја Македонија и кон мултикултурна Австралија.

Го напуштивме домот на Кире и Јорданка Циревски со желба пак да се видиме во Македонија, особено во Охрид, каде ова македонска двојка има свое катче за одмор и рекреација, се разделивме со желба за поскоро признавање на Република Македонија.

БРАНИТЕЛ НА МАКЕДОНСКАТА ВИСТИНА

- Петар Божанин беше прв претседател на разгранокот на Македонско-австралискиот народен сојуз за Мелбурн и еден од првите активисти за изградбата на првата МПЦО надвор од Македонија — „Св. Горѓи“

Со Петре Божанин се сретнавме во Македонскиот центар „Епинг“, при заедничкото другарување на членовите на Македонската православна црковна општина за Мелбурн и Викторија — „Св. Горѓи“ и на традиционалниот пикник што се одржа кај манастирот „Св. Климент Охридски“ во месноста Кинг Лејк во непосредна близина на Мелбурн. Поводот беше да се запознаеме и да поразговараме со овој истакнат иселеник и патриот од Беломорска Македонија, кој беше прв претседател на разгранокот на Македонско-австралискиот народен сојуз за Мелбурн и еден од најактивните во почетните години на организираното живеење во македонската колонија во Мелбурн. Петре е еден од постарите доселеници кој стасаа на петтиот континент пред Втората светска војна, еден од многуте Македонци од Леринско, кој поради лошите економски услови и политичката ситуација, го напуштил родното огниште и свил гнездо во далечна и демократска Австралија, каде, за разлика од државата од каде е роден, таму ги ужива сите социјални и човечки права.

Неред — село на јагоди

Чичко Петре Божанин, како често го оловуваат помладите нередчани е типичен леринец, Македонец и по душа и по срце; благороден, со блага насмевка и интелигентни црти на лицето, рус, од среден раст, честит и добротворна измачена македонска душа, која видела и добро и зло. Тој е роден во 1913 година, во судбоносниот и крчмарски период за Македонија, кога се направи неправда врз неговата татковина, од што носи лузна на душата. Роден е во селото Неред, Леринско, во егејскиот дел на Македонија, во едно од поголемите планински македонски села меѓу Лерин и Костур, а кое е сместено во една котлина на Нередската Планина. Таму, во непосредна близина, односно во планинскиот венец што е дел од легендарната и со крв натопена Вичо Планина.

Селото Неред од секогаш било населено со Македонци, од кои голем број се раселиле ширум светот. Особено бројот на оние што ја напуштиле дедовската земја се зголемува по поразот на Демократската армија на Грција и во Граѓанската војна, во која учествуваше и македонското население од тие македонски простори, со цел да ги оствари своите национални и социјални права. Меѓутоа, за возврат доби егзодус. Неред и типично планинско село, на надморска височина од околу илјада метри и најповеќе е познато по планинските јагоди кои нашироко се прочуени по својот квалитет и арома. Нив ги има во изобилство, а кај народот тие се познати по името планушки.

Петре Божанин го напушти своето родно село пред војната, но болката и љубовта кон родното место, кон дедовската земја и кон се она што е македонско, го понесе со себе во далечна Австралија, за да го пренесува и шири на генерациите што доаѓаат. Како што вели песната, се разбира за тоа време, „Туѓината пушта да остане“, така и би. Во 1937 година Петре Божанин, со група соселани од Неред заминува засекогаш за туѓина. Цели десет години живее

и работи на фармите на неколку стотини километри оддалечени од Мелбурн, за да обезбеди гола егзистенција. Меѓутоа, по Втората светска војна, со заживување на индустриските центри, како и многумина од Балканот, така и Петре се преселува во меглополисот Мелбурн. Таму се среќава со неговиот животен сопатник, Велика, честита Македонка родена во селото Долно Котори, Леринско, а која потекнува од револуционерното семејство Неловци. Цели четириесет години таа му е десна рака на Петре, со кого има една ќерка. Исто така и Велика е една од првите жени — организаторки во новата средина, особено заслуги има за формирањето на женската секција при МПЦО „Св. Горѓи“, во која вложила многу труд и време, за доброто на македонскиот храм и воопшто за афирмација на македонската колонија и македонските доселеници.

Петре Божанин потекнува од сиромашно македонско печалбарско семејство, од кое многумина се распрснале ширум светот. Тој потекнува од честито и вредно семејство, кое има име карактеристично за тој дел на Македонија. Имено, презимето Божанин го добил по името на неговата прабаба која се викала Божана. Сега Петре Божанин е во години, но е витален, остроумен и со сите мани и врлини на честит и добар старец.

Организирано живеење

— Македонците во Австралија кои останаа да живеат во поголеми индустриски центри, вели Петре Божанин, почнаа да се групираат, со што се појавија првите организирано живеење, во таканаречените македонски клубови, каде што се поставени темелите на првите македонски национални организации. Една од таквите форми на собирање, беше организацијата Македонско-австралиски народен сојуз (МАНС), која одреден период играше значајна улога во животот и афирмацијата на македонските

доселеници во Австралија. Темелите на МАНС беа удрени веднаш по Втората светска војна, кога во градот Перт, Западна Австралија, се одржа Првата македонска конференција од страна на членовите на друштвото „Единство“, на која е одлучено Организацијата да им служи на целите, задачите и (интересите на македонското ислеништво во Австралија, без разлика од кои дел тоа потекнува, а донесено беше и решение да се издава првиот македонски исленички весник на мајчин јазик „Македонска искра“, како и да се поведе акција за собирање средства за изградба на болницата во главниот град на Македонија — Скопје.

По формирањето на МАНС започнаа да се организираат неговите разграноци скоро во сите градови каде живееја македонски доселеници. Така, во Мелбурн, во една од тогашните нејзначајни македонски колонии, се формира разгранокот „Македонски сојуз“, кој, меѓу првите успева да купи и да има сопствен дом — место, на кое подоцна во 1960 година се изгради првата македонска православна црква надвор од Македонија — „Св. Ѓорѓи“, која одигра пионерска улога во понатамошниот духовен, национален, културно-просветен и спортски живот не само во Австралија, туку и во Канада, САД и западноевропските земји. Прв претседател на разгранокот на МАНС за Мелбурн беше Петре Божанин, а меѓу најзначајните активисти беа и познатите македонски доселеници од Беломорска Македонија Дане Трпков, Стојан Србинов, Ристо Алтин, Ванчо Неделковски, Алексо Раковитис и многу други, кои беа првите организатори на активностите и бранителите на македонската вистина на тие простори, каде непријателската соседска пропаганда е стара колку и ислеништвото.

Исто така, Петре Божанин, тој македонски доблесен исленик беше еден од покренувачите на идејата за формирање на македонската црковна општина и изградба на црква, што се одлучи на собирот на 14 мај 1956 година, кога за претседател беше избран многупочитуваниот Васил Мојанов, а за секретар бе-

ше избран Петре Божанин. Како секретар Петре Божанин одигра важна улога како на организационен план, така и на полето на зближувањето на македонските доселеници и собирањето на средства за изградба на црквата. Поради неговиот честит и активен однос во македонската заедница, денес Петре Божанин е еден од многупочитуваните и заслужен во афирмирањето на македонското национално самобитие на петтиот континент.

ВО ОДБРАНА НА ПРАВДИНАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

• Цон Бранов е првиот Македонец адвокат во Мелбурн и пошироко и успешен претседател на Фудбалскиот клуб Македонија Престон. — Силна љубов кон правото, спортот и кон македонските доселеници во Австралија

Меѓу првите генерации од Македонците во Австралија, особено од Беломорска Македонија има голем број интелектуалци кои уживаат углед и играат значајна улога во целокупното живеење, а придонесуваат на полето на интеграцијата и се ценети не само во македонската колонија, туку и во австралиското општество. Еден од тие нашинци-видни граѓани и познати бизнисмени на петтиот континент е, секако, Цон Бранов, Австралијанец од македонско потекло, кој живее и работи во метрополата Мелбурн. Тој е адвокат по професија, вљубеник во фудбалските вештини и на постигнувањата кај македонските доселеници. Тој е првиот Македонец адвокат во Мелбурн и пошироко и еден од најуспешните претседатели на Фудбалскиот клуб Македонија Престон од Мелбурн. Исто така, тој е иницијатор за изградба на Социјалниот клуб и помошните простории, бранител на правдината за Македонците, донатор, а е активен во поголем број македонски асоцијации на петтиот континент.

Австралија втора татковина

Цон Бранов е роден во 1940 година едно од најголемите и најреволуционерно село во Леринско — се-

лото Буф, село во кое семејството Бранови е едно од најголемите и има пет презимиња (Спировци, Димитровци, Неделковци, Каранфиловци и Јовчевци). Џон припаѓа на лозата на Димитровци, а бидејќи неговите претци имале голем број овци, кози и друга стока, неговото семејство е познато и по името Целингови. Џон потекнува од честито печалбарско македонско семејство. Неговиот татко уште во 1941 година го вкусил печалбарскиот леб во Австралија, а од 1950 година по немирните времиња во Егејска Македонија и последивните од егзодусот, Џон Бранов, заедно со мајка си заминува кај татка си во Мелбурн. Заминува засекогаш од дедовската земја, но во нив постојано тлее помислата дека еден ден пак ќе се вратат како стари лица, или тоа ќе го направат нивните синови, внуци, зошто корените си останале во Буф да тлеат како вечно жарче и никој да не може да ги откорни, оти се многу длабоки.

Австралија за Џон Бранов беше втора татковина, но поради неговиот талент, надареност и љубов кон иднината, тој брзо се вклопи во севкупниот живот во новата средина на таа мултикултурна земја. Своето образование го започна во Мелбурн, прво во една од тамошните гимназии, а во 1961 година се запиша на Правниот факултет во престолнината Канбера. По успешното завршување на академските студии и дипломирањето, работи кај еден адвокат Украинец, а потоа во 1969 година отвора своја адвокатска канцеларија, што во тоа време беше гордост и голема помош за македонските доселеници, кои, ете, во почетокот имаа големи проблеми со англискиот јазик и непознавањето на законските прописи. Но, тука беше Џон Бранов, млад, перспективен и со идеи адвокат, кој многу скоро постана омилен и сакан меѓу Македонците. Така започна да врши адвокатски услуги на голем број македонски доселеници, а во исто време да членува, пред сè, во МПЦО „Св. Горѓи“ и во Фудбалскиот клуб Македонија Престон, притоа, за овие две институции започна да ги врши сите правни работи, но без надокнада, за што се здоби

со име и почит кај Македонците и кај другите Австралијанци и претставувајќи пример на хуман човек.

Како резултат на неговата активност, во 1977 година Џон Бранов едногласно беше избран за претседател на Фудбалскиот клуб Македонија Престон, со што се подигна авторитетот на оваа спортска асоцијација, бидејќи тој важеше за познат адвокат, познавач на тамошните прилики и неприлики, услови, закони и друго.

Прв македонски фудбалски клуб

— Фудбалот ги постави своите корени во Австралија некаде во 1948 година, вели Џон Бранов, но се играше на импровизирани терени и беше на ниско ниво. Тогаш и официјално се формира и Фудбалскиот клуб Македонија Престон, во кој членуваа главно доселеници од Беломорска Македонија. Меѓутоа, во званичните лигашки натпреварувања Македонија Престон започна да се натпреварува во 1959 година. Почетокот беше тежок, не само заради слабиот фонд играчи, туку и затоа што рангот на натпреварувањето беше висок. Но, упорноста у желбата за успех беше поголема од сè, затоа и се постигнуваа видни резултати и во таа смисла конкуренција со фудбалските екипи на Грците, Италијанците, Хрватите, Малтежаните и другите. Веќе во 1975 година Македонија Престон се најде во конкуренција на најквалитетни екипи на државата Викторија, а во 1981 година момчињата со црвени дресови на кој беше втиснат амблем со лавчето се најдоа во најсилната Национална лига на Австралија.

Инаку, фудбалот во Австралија е многу повеќе од спорт. Фудбалските натпревари се манифестации од посебен карактер, особено кога игра Македонија Престон, на чиј натпревари се собираат и по десетина илјади гледачи. Натпреварите се многу интересни, а често и исполитизирани кога се игра со Грците,

или пак со екипа на Македонци кои сакаат да се претставуваат како Грци, практично кога се игра против своите роднини и соселани, но кои одбрале да зборуваат други, немајчин јазик, да носат туѓински симболи и да служат за други цели и интереси. Тогаш настапува вистинска војна и често доаѓа до физички пресметки меѓу навивачите, како резултат од бремето понесено од Балканот.

Фудбалскиот клуб Македонија Престон, покрај другото, е и место на разонода, другарување и заедничко собирање на македонските доселеници. Тој е сопственик на Социјалниот клуб, во кој членуваат бројни приврзаници и поклоници на фудбалот, а кој се наоѓа веднаш до фудбалските терени. Социјалниот клуб има сала за околу 300 души и помошни канцеларии. Во него се организираат бројни прослави, веселби, собири, игранки и други манифестации. И за формирањето на Социјалниот клуб, еден од најзаслужните е адвокатот Џон Бранов. Со неговата смиреност, мудрост и мањирни на образование и воспитан граѓанин, тој придонесе да не се падне под влијание на провокациите. На mudar начин ги одбепнуваше нападите од страна на непријателите од соседните земји а се бореше за ширеше другарството, разбирање, толерантност и соработка меѓу клубовите. Таквиот однос и доброто име направија тој да биде кандидат за претседател на Фудбалскиот сојуз на Австралија. Но, спортот не е спорт ако нема некои „чудни“ околности, а непријателите не можеа да се помират со таквата одлука и цело време ровареа и беа во служба на нечесните човечки и спортски дејанија.

Тоа не го поколеба овој определен Македонец кон правичноста и добрата иднина. Така, во периодот кога тој беше претседател Фудбалскиот клуб Македонија Престон беше еден од трите фудбалски клубови во Австралија. Меѓутоа успехот на Џон Бранов се должи пред сè и над сè на неговите способности умење и знаење, но во сето тоа големи заслуги има неговата сопруга Хелен, која, на пример, лично го крпи местото за Социјалниот клуб, се изгради клубот,

а потоа го префрли имотот на друштвото. Се до исплаќањето на клубот, Хелен работеше бесплатно како менаџер на клубот. И не само Хелен, туку и нивниот син Мајкл подолг период беше активен фудбалер на Македонија Престон, а по неговите стапки одат браќа му Ричард и Андру, а ќерката Поли ги следи пастиштата на мајка си Хелен. Со тѐра семејството на адвокатот Џон Бранов има посебно место во спортското живеење на Македонија Престон и воопшто во македонската колонија во Мелбурн.

ВО ДОМОТ НА СТОЈАН САРБИНОВ ВО МЕЛБУРН

- Тој се борење за национално и културно презентирање на македонската вистина во Австралија. — Безброј средби и разделби со нашинци од Мелбурн

Да се патува за Австралија значи да се поминат повеќе од дваесетина илјади километри, да се „прескокне“ Екваторот преку неколку мориња и еден океан и да се оди во спротивно годишно време од Европа. А, за авторот на овие редови патувањето за Австралија беше вистински предизвик, задоволство и едно искуство повеќе во животот. Во исто време тоа службено и работно патување претставува збогатување на сознанијата за петтиот континент и за активностите и животот на македонските доселеници. А, тие наши луѓе се интегрален дел на таа демократска и мултикултурална земја, која средновековните географи ја нарекле „непозната јужна земја“ (*terra australis incognita*).

Првата станица беше Мелбурн, најважниот политички, административен, трговски и културен центар на државата Викторија и пошироко и најголема македонска колонија. Затоа, во Мелбурн повеќе се чувствува како во Македонија, бидејќи покрај англискиот, таму се зборува и македонски јазик. Насекаде ќе сретнете Македонци, слично како да се наоѓате во Торонто. Во Мелбурн има Македонци од сите делови на Македонија: од Охрид до Благоевград и од Скопје до Солун. Во минатото побројни биле од Бе-

ломорска Македонија, од Леринско и Костурско, кои се и иницијатори и градители на првата македонска православна црква во Австралија, а и прва во иселеништвото „Свети Ѓорѓи“ во Мелбурн изградена во 1960 година. Но во последните две децении бројот на доселениците од Битолско, Прилепско, Преспанско, Охридско и други делови е многу поголем.

Во Мелбурн ни беше укажано гостопримство, срдечност, топлина и пријателство во семејството на Андреа и Ордана Бранови. Андреа е спортски новинар, ентузијаст, одличен соговорник, водич, познавач на приливите и луѓето и познат општественик во македонската колонија Тој е од Буџ, едно од најголемите и најпознати македонски села во минатото. Андреа ни помогна да посетиме голем број институции и познати иселеници, меѓу кои и домот на македонски иселеник покојниот Стојан Сарбинов, еден од пионерите во иселеничките движења во Австралија.

Стојан Сарбинов беше роден исто така во селото Буџ, Леринско, а поголемиот дел од животот го помина во Австралија, борејќи се за македонската кауза, за сè она што значи афирмација на Македонците од сите делови на Македонија. Тој се бореше за национално и културно презентирање на македонската вистина во новите средини во Австралија. Стојан беше еден од првите иницијатори за изградба на македонската православна црква „Св. Ѓорѓи“ во Мелбурн, а покрена голем број весници билтени и други гласила меѓу кои и „Македонска искра“ првиот весник на македонски јазик во Австралија и воопшто во иселеништвото. Во исто време тој беше и редовен соработник на овој весник „Македонија“ во Торонто од петтиот континент.

Домот на Стојан Сарбинов се наоѓа во еден убав и угледен дел на Мелбун. Куќата е на два ката со средена македонска градина. Посетата на домот на овој наш истакнат иселеник ја организиравме со Андреа Бранов, кој всушност е внук на Стојан. Во куќата беше само неговата сопруга Фаниа која љубезно не пречека. Подолг период разговаравме за неј-

зипиот покоен сопруг, за минатото, за успехите, за падовите, за се што таа знаеше за него и неговите активности. Таму имавме прилика да видиме дел од оставштината на кини, весници, документи и други материјали, за кои дадовме предлог да бидат пренесени во Архивот на суверена и самостојна Македонија каде ќе бидат заштитени, зачувани и пристапни за македонските научници. Притоа, би се формирала архивска фондација „Стојан Сарбинов“ и вечно ќе се споменува неговото име. Таков е случајот со архивата на Свиро Василев од Торонто како и други граѓани што имале значајни архиви и ги подариле на постојано чување со специфични режими на користење на Архивот, кој му посветува сериозно внимание по истражувањето на граѓа во Бугарија, Турција, Русија, Албанија и други земји.

Во Мелбури се сретнавме и разговаравме исто така со многу претставници на македонски православни цркви и друштва, асоцијации, информативни гласила и истакнати иселеници, меѓу кои Ристо Алтин, активист и соработник на Стојан Сарбинов, Милош Панов, претседател на МПЦО „Свети Никола“, со бизнисменот Алек Клашев од Буф, поранешен сопственик на една од најголемите фабрики за сокови во Австралија „Патра“ како и еден од донаторите и претседателите на фудбалскиот клуб „Македонија — Престон“, а чиј брат Симе (Сем) Клашев живее во Хамилтон, Онтарио. Се сретнавме и со старите познаници: познатиот лингвист, преведувач и македонист Џим Томев, со д-р Крис Поповски, Атанас Талевски од Комитетот за човечки права, со голем број членови на организацијата за социјални и етнички прашања, „Александар и Делчев“ и од Националната библиотека „Свети Климент Охридски“ што званично ја отворив како претставник на Владата на Република Македонија. Потоа се сретнав и разговарав со Танас Крлевоки од Одборот на децата бегалци од Егејска Македонија, со Арменчанецот Кочо Крушората, претседател на Друштвото на пензионерите, со членови на литературното друштво „Браќа Миладиновци“ Ма-

кедонско-австралиската театарска група, фолклористи, новинари, интелектуалци . . .

Исто така се сретнав и со семејства на мои познати и роднини од детството од Преспа што ми причини посебно задоволство, меѓу кои Петре Петревски, одмерен и трудољубив, Јонче Петревски, поранешен претседател на МПЦО „Свети Никола“ во Престон и Славе Милевски, сите од Љубојно. Меѓутоа, посебен впечаток со своето гостопримство, топлина и благодарност ми остави семејството на Гоче и Кита Гричеви. Добродушната Кита е од селото Бигуша, Леринско, а Гоче од селото Наколец, Преспа. Карактеристика за четирите брака Гричеви е чиста македонска: Јосиф е во Македонија, покојниот Коле живееше во Војводина, Славета судбината го донесе во Торонто, а ете Гоче живее во Австралија. Таква е македонската трагедија: животот, условите и поделбите Македонецот го натерале да свие гнездо насекаде во светот, но вечно да биде врзан со дедовската земја — Македонија.

МАКЕДОНИЈА ЈА НОСАМ ВО СРЦЕТО

- Горѓи Нано по потекло од село Трсје — Леринско, е еден од првите македонски доселеници во Австралија и жива легенда за активностите во македонската колонија. — Основоположник и донатор на црквата „Св. Илија“ и голем приврзаник на вистината за Македонија

При неодамнешниот престој во Австралија го посетивме Квинсбијан, мало гратче сместено во непосредна близина на престолнината Канбера. Тоа е место во кое се вичнеат бројни мотели од кои десетина се сопственост на Македонци, а кои што служат за потребите на посетителите, дипломатите и државната административна трација сместена во главниот град. На тие простори една година пред Канбера да стане престолнина на Австралија, во 1927 година се доселила првата група Македонци од Леринско и од Костурско, особено од селата Трсје и Ставица. Меѓу нив беше и сега 93-годишниот доблесен патриот и донатор, иселеникот Горѓи Нано, кој поради своите патриотски активности, љубов, поврзаноста кон црквата и вистината за Македонија, почесно ја доби титулата „војвода“.

Во Сојузната територија што се наоѓа во рамките на државата Нов Јужен Велс, во Квинсбијан ја посетивме црквата „Св. Пророк Илија“. Таа е една од првите македонски храмови во Австралија која е осветена уште во 1960 година и која е значаен црковен, национален, просветен и културен центар. При нашата посета во црквата го сретнавме Крсте Блажевски

догодишен иселеник по потекло од рибарското село Пештани што се наоѓа на брегот на Охридското езеро. Тој беше љубезен и ни го покажа црковниот храм кој се реновира, како и културниот центар што е во изградба, а кој ќе биде на два ката со две големи сали и други потребни просторни. Се планира културниот дом да биде место на собирање и другарување особено на младите Австралијанци од македонско потекло.

Пријатно македонско катче

На неколку стотини метри оддалеченост од црквата „Св. Илија“ се наоѓа домот на чичко Горѓи Нано. Тоа е пријатно македонско катче кое во минатото го посетувале голем број намерници, посетители, гости, а сега го заборавиле дури и црковните великодостојници. Ние го посетивме домот на овој благороден старец заедно со Кире Циревски и Тоде Кабровски и го најдовме овој честит Македонец со блага насмевка и благороден израз на лицето како седи во фотелјата и слуша музика од фолк фестивалот „Канбера 91“, видео лента, која како што рече го враќа во родната Македонија. Останавме да разговараме со чичко Горѓи подолг период и, покрај неговата долга старост, разговаравме за минатото, за сегашноста, за иднината, се потсетивме за многу работи од неговиот живот. Инаку, авторот на овие редови го познава овој истакнат иселеник од пред 20-тина години кога чичко Горѓи Нано по 43-годишен престој во Австралија за прв пат стапна во Македонија и кога изрази желба да го посети неговото село Тресе, Леринско. За жал, и покрај тоа што тој е Австралиски државјанин, на еден груб начин беше одбиен од грчките власти и вратен од границата назад по железничката пруга кон Битола. Сликата да биде уште по тажна, кога при враќањето во едната рака го носеше куферот, а во другата бело шамивче, се врати за секогаш да не го

види своето родно село и да не ги посети гробовите на своите предци.

Чичко Горѓи Нано е роден во 1809 година во селото Трсје, во Беломорска Македонија. Потекнува од македонско семејство, чиј татко бил комита во четата на војводата Сале. Меѓутоа поради економски причини, уште во 1926 година заминал на печалба во Австралија, каде заедно со својата сопруга Јана, која почина во 1984 година, ќе биде еден од оние Македонци кои целиот свој живот го посветил на афирмација на вистината за Македонија. Така при една пригода чичко Горѓи ќе рече: „Роден сум во турско, Турчин не станав, од мене сакаа да направат Грк, но и Грк не станав. Се родив и ќе умрам како Македонец“. Ова се пренесува меѓу неговото семејство: синовите Коста и Петре и ќерката Лена како и меѓу многуте внуци и правнуци кои живеат во непосредна близина на неговиот дом. Инаку Горѓи Нано е основоположник и донатор на МПЦ „Св. Пророк Илија“ и има најповеќе заслуги за купувањето на храмот во кој тој и неговото семејство посветиле многу време труд и средства во текот на овие 20-тина години.

Таа е тажната приказка за војводата Горѓи Нано, за еден од многумината македонски печалбари од Македонија кои го напуштиле својот роден крај и судбината ги поведе по белниот свет, по парче печалбарски леб и по свое место под сонцето.

СЛАВИСТ ОД СВЕТСКИ ГЛАС

- Овој угледен славист, поет, преведувач и светски научник е вљубеник во македонскиот јазик и во Македонија. — Тој е составувач на новиот македонско-англиски толковен речник

При неодамнешната посета на главниот град на Австралија, го посетивме и домот на професор д-р Реџиналд Артур де Бреј, член на Македонската академија на науките и уметностите надвор од работниот состав и професор на Австралискиот национален универзитет во Канбера. Тој е угледен славист, поет, македонист, научник, кој во своите трудови има прјавено интерес за изучување на области од повеќе словенски јазици и литератури, како што се српско-хрватскиот акцент, руската фонетика и фразеологија, стилистиката на словенските јазици, словенската поезија и друго. Професорот де Бреј беше љубезен и со задоволство прифати да го посетиме и да разговараме во неговиот дом што е сместен во еден од најубавите квартави на Канбера. Притоа, разговаравме за минатото, сегашноста, за иднината, за научниот интерес, за македонскиот јазик и литература, за подготовките на македонско-англискиот толковен речник и за се она што овој угледен научник и врвен славист го поврзува со македонскиот народ и Македонија.

Вљубеник во македонскиот јазик

Во разговорот што траеше неколку часа дознавме дека тој е роден во 1912 година во Петроград,

во британско семејство. Студирал во Англија, каде и докторирал на Лондонскиот универзитет, на тема од областа на фонетиката на српско-хрватскиот јазик. Подолг период предавал компаративна граматика на словенските јазици на Лондонскиот универзитет. Потоа, предава на Универзитетот во Мелбурн и на Австралискиот национален универзитет во Камбера. Од 1974 година е член-соработник на Австралиската академија за хуманистички науки.

Професорот Реџиналд де Бреј, покрај другото, е автор на познатата обемна публикација „Водич на словенските јазици“, отпечатена во Лондон 1951 година, со која тој го заслужи епитетот славист од светски глас. Во ова познато дело видно место му посветува на македонскиот јазик. Имено, околу осумдесетина страници се посветени на развојниот пат на нашиот литературен јазик, на граматичките структури, а дава избор на македонски текстови, како и се осврнува на прашањата сврзани со (не) признавањето на македонскиот јазик.

Исто така, професорот де Бреј е благороден како човек, хуман и со широки човечки и духовни хоризонти. Во неговиот дом кој е исполнет со многу книги од целиот свет, како и од Македонија, ја сретнавме и неговата сопруга која е од италијанско потекло, а која не послужи со англиско кафе. Неговиот дом за живеење и работа е еден вид градина. Сместен е во многубројни дрва и зелен простор зад куќата и наликува на оттргната оаза. Во собата во која разговаравме на централно место беше сместен постерот од ангелот во црквата „Св. Горѓи“ од Курбиниово. Во разговорот дознавме дека професорот де Бреј е вљубеник во културно-историските споменици на Македонија, особено во Курбиниово, „Св. Софија“ и „Св. Спас“, како и во македонскиот народ, неговиот јазик и литература.

Во пријатниот разговор, покрај другото професорот де Бреј рече: „Знаете, јас ја посетив Македонија, односно Скопје во триесеттите години уште кога бев студент. Во тој период тој дел на Македонија се

викаше Јужна Србија. Меѓутоа, при мојата посета се убедив во посебноста на македонскиот јазик, бидејќи, слушнав различен јазик кој не беше ни српски, ни бугарски, ни грчки, туку посебен јазик, што за мене претставуваше откритие. Тој јазик што јас го слушнав пред војната, стана познат и признат како посебен јазик во новата Република Македонија. Многу се заинтересирав за јазикот во Македонија и направив опис на македонскиот јазик врз база на граматицата на Круме Кепевски, а потоа тој материјал го приклучив во мојата книга „Водич на славјанските јазици“. Во публикацијата ги опишувам сите посебни славјански јазици, а започнав со стариот црковен славјански јазик до сите јужнословенски, западнословенски и источнословенски јазици. Македонскиот јазик е еден од овие јазици и ги има сите посебности на другите славјански јазици“.

Составувач на македонско-англиски речник

Последните осум години професорот Реиналд де Бреј работи врз еден опширен македонско-англиски толковен речник во соработка со Институтот за македонски јазик во Скопје, особено со македонските научници Трајко Стаматовски, Благоја Корубин и Тодор Димитровски. Ни покажа дел од изработениот речник, кој го подготвува во асистенција на д-р Питер Хил и соработничката Сунчица Мирчевска. Видовме седумсто шесет и пет готови страници, што навистина претставува обемно и капитално дело. Во врска со речникот професорот рече дека за период од две години ќе ги завршат сите работи околу ова дело и додаде „Верувам во 1993 година ќе бидеме готови со македонско-англискиот речник и, живот и здравје, ќе дојдам повторно во Македонија“. Инаку, д-р де Бреј не информира дека проектот за македонско-англискиот речник го финансира австралиската влада, преку Австралиската програма за доделување

стипендии за научни испитувања, што претставува признание на македонскиот народ и неговата држава Република Македонија, кој во овие моменти се бори да си го добие своето место под сонцето како суверена и независна држава.

Истакнатиот славист, македонист, поет, преведувач и интелектуалец со широки хуманитарни хоризонти професор Реџиналд де Бреј за своите заслуги на полето на науката, од страна на Австралискиот универзитет ја има добиено ласкавата титула заслужен професор (emeritus professor). Исто така, тој се има пројавено и на полето на преведувачката дејност од македонски автори на англиски јазик. Преведувал поезија од Радован Павловски и од Анте Поповски, а и самиот пишува поезија. За своите извонредни заслуги кон македонистиката и кон македонскиот народ професор де Бреј е удостоен со изборот за член на Македонската академија на науките и уметностите надвор од работниот состав. При неговата последна посета во 1988 година, покрај другото, тој одржа беседа на тема „Проблемите во составувањето на еден нов македонско-англиски речник и во преводот од македонски на англиски“, што значеше уште еден прилог кон македонската наука.

Го напуштивме домот на љубезниот домаќин, човекољубец и миротворец професор Реџиналд де Бреј со желба по две години пак да се видиме во Скопје или во Охрид и да држиме во рацете по еден примерок од Македонско-англискиот толковен речник, кој ќе биде значаен прилог кон македонската книжнина и афирматор на македонскиот јазик и литература како и македонската нација пред светот.

ПОБОРНИК НА МАКЕДОНСКАТА ВИСТИНА

- Тој е еден од најпознатите во македонските колонии во Австралија. — Активист, заштитник на македонското самобитие, член на македонското лоби во Австралија

Со Мајкл Радин последен пат се сретнавме неодамна во Скопје, по неговото враќање од Хелсинки, каде беше единствен претставник на Македонците од Аделајд. На состанокот на делегациите на земјите членки на КЕБС кои го подготвуваат завршниот документ што треба наскоро да го потпишат претседателите на држави, односно влади, Инаку, Мајкл Радин е млад, перспективен и угледен граѓанин на демократска и мултикултурна Австралија. Има завршено Правен факултет и магистрирано на политички науки на Универзитетот во Аделајд. Работи како приватен адвокат во Етничкото здружение на адвокатите од Аделајд во кое членуваат истакнати адвокати од десетина етнички заедници. Меѓутоа, Мајкл е од се најповеќе вљубеник во Македонија, во македонскиот јазик, историја, литература, култура, во богатото минато на македонскиот народ кое му ги продлабочува хоризонтите во борбата за афирмација и заштита на самобитноста на својот народ.

Мајкл Радин е адвокат, но повеќе од десетина години е познат општествено-политички и културен работник од главниот град на Јужна Австралија — Аделајд. Тој е Македонец, роден во Австралија, но по

потекло од егејскиот дел на Македонија. Татко му, Никола, е роден во селото Вишени, Костурско, кој во текот на Граѓанската војна во Грција го напушти родното огниште за судбината најпрвин да го однесе во Унгарија, а потоа во Австралија. Мајка му, Цоис, пак, е родена во Австралија, а е по потекло од селото Долно Котори, Леринско.

Македонски гласник

Во разговорот што го водевме во подолгиот разговор во „Клубот на пратениците“ покрај другото не информира дека тој е активно ангажиран и учествува во некои од формите за човекови права во светот, бидејќи добро ги познава состојбите на Македонците во соседните држави и упатеноста во таа материја.

— Имав можност за да учествувам на состаноците за човекова димензија на КЕБС од 1990 година до последниот во Хелсинки. Покрај таа, во 1989 година, заедно со нашите Македонци од Беломорска Македонија посетивме повеќе европски институции, како што се: Советот на Европа во Стразбург, Комисијата за човекови права при Обединетите нации во Женева, Европската заедница во Брисел и тн. Сметам дека многу напреднавме во настапувањето во Европа, бидејќи веќе се стекнавме со едно стручно познавање во оваа проблематика. Еве, при оваа посета на Хелсинки, покрај другото, се сретнавме со делегација на Скандинавските земји, со американскиот амбасадор при КЕБС, и што ни овозможи средба со грчкиот претставник. Нашата четиричлена делегација имаше долг исцрпен разговор со грчкиот претставник, при што беа отворени сите прашања за заштита на човековите права на Македонците во Грција. Исто така, се сретнавме и со над триесет делегации и секаде наидовме на разбирање, а тоа зборува дека македонскиот проблем е достоинствено претставен пред европската и светската јавност, со цел да се фрли светлина на ова прашање.

Кога се зборува и пишува за Мајкл Радин треба да се каже дека тој бил главен и одговорен уредник на списанието „Искра“, од Аделајд, кое го издаваше Македонската православна општина „Св. Наум Охридски“. Списанието „Искра“ беше единствено од таков вид во иселеништвото, се печатеше трипати годишно на седумдесетина страници во кое текстовите се објавуваа на македонски и англиски јазик. Во списанието се објавуваа претежно текстови сврзани со активностите на македонската заедница во Аделајд и пошироко од Австралија, како и текстови кои се однесуваат на Македонија, нејзината историја, култура, јазик, литература, наука. Исто така, Мајкл бил главен уредник на македонскиот радио-час, што работи во состав на Македонската православна општина, а се емитува на Етничкото радио на Австралија.

Посебно место заслужува да се истакне активностата на Мајкл во австралиското општество. Имено, Мајкл е првиот Македонец што има висока државна функција во Јужна Австралија. Од јули 1984 година, тој е назначен за комисионер во Државната комисија за етнички прашања за Јужна Австралија. Тој воедно е и прв Македонец назначен на ова многу значајно место за македонските доселеници во Јужна Австралија и пошироко, со кое иселениците имаат поголем пристап во решавањето на голем број проблеми од секојдневниот живот во новата средина.

Како што не информира овој Австралијанец од македонско потекло, Државната комисија за етнички прашања има за цел да му дава совети и препорака на министерот за етнички прашања, а преку него на Владата на Јужна Австралија. Комисијата ја спроведува политиката на мултикултура во општеството и државните органи, како и дава помош, информативни услуги и грижа на македонските доселеници. Како комисионер се труди да им помогне на Македонците, особено во зачувувањето на нивниот идентитет, нивниот јазик и култура.

Илинденска фондација

Во врска со организираноста на Македонците во Австралија, Мајкл Радин рече: „Веќе сме организирани во рамките на меѓународното македонско лоби, тоа особено го направивме по посетата на Џон Битов на Австралија. Решивме да земеме поактивно учество во рамките на лобито и за таа цел да ја создадеме Илинденската фондација, со цел да собереме финансиска помош за остварување на целите на меѓународното лоби. Јас сум директор на Илинденската фондација и имам собрано поголема сума пари од македонските доселеници, а парите се употребуваат во борбата за афирмација и докажување на вистината за Македонија и македонскиот народ. Како што има проблеми на Балканот, така и ние имаме бројни проблеми во Австралија, особено со грчкото лоби кое е помоќно од нашето. Меѓутоа, вистината е на наша страна и ние со правичност и со името македонско ќе победиме“, ни рече Мајкл Радин.

МАКЕДОНСКИ ОБЕЛЕЖЈА

ЦЕПЕНКОВ НА АНГЛИСКИ ЈАЗИК

- Публикацијата „Македонски народни приказни од XIX век“ од Марко Цепенков, а во превод на Фана Томев претставува значајна колекција од македонското народно творештво на англиски јазик. — Убав прилог на соработка меѓу културите на Македонија и Австралија

Публикацијата „Македонски народни приказни од XIX век“ од Марко Цепенков, а во превод на Фај (Фана) Томев е прва од ваков вид и една од најзначајните преводи од македонското народно творештво извршено на англиски јазик. Таа, всушност, е збир на македонски народни приказни преведени и препрани за читателите на англиски јазик, со што претставува значаен прилог кон преведувачката дејност и придонес во афирмирањето на богатото македонско народно творештво од минатиот век собрано од познатиот и признат нарден умотворец Марко Цепенков. Книгата ја издаде Фондацијата за македонски студии при Универзитетот „Маквори“ од Сиднеј, која е формирана во 1978 година и која има за цел да помогне ваков вид програма.

Ова капитално и прво дело на новоформираната серија за македонски студии, претставува збир на 66 македонски народни приказни од Марко Цепенков (1829—1920), кои се поместени на 271 страница. Публикацијата има непроценливо значење за проценката на македонската фолклористика, етнографија, линг-

вистика, национална историја, правото и моралот за австралиската читателска публика. Исто така народните приказни на англиски јазик преставуваат презентација на длабокиот и секогаш свежиот извор на народниот јазик, на народната умотворба и традициите, кои се јавуваат како најсигурен конзерватор на лексичкото богатство на еден јазик како што е македонскиот. Од книгата читателот се запознава со историски податоци за општествениот и економскиот живот на Македонецот во минатиот век, за неговата политичка и стопанска егзистенција под туѓа власт.

На насловната страница од публикацијата „Македонски народни приказни од XIX век“ е поместена фотографија од Велигденскиот собир одржан на 4 Мај 1926 година во селото Лаген, Леринско, Беломорска Македонија, потоа се поместени две етнички партии на поделена Македонија изработени од Владо Јаневски. Во продолжение е даден предговор од д-р Илија Чашуле, под наслов „Македонија Цепенков и магичноста на светот“, во кој, покрај другото, се вели: „Колекцијата на приказни е уникат на можности да се навлезе длабоко во слоевите на сознанијата за Македонија, како и за мудроста и за филозофијата на животот. Приказните се од XIX век — време кога се буди македонскиот народ, оживување на македонската вистина и неговата експанзија во литературата и образованието. Тие се уметнички дела на македонскиот селанец кој го сочува јазикот со сета своја убавина. Сторните се, пак, еден мал сегмент на извонредното богатство од Македонските народни приказни, едно од најбогатите во Европа. Тоа го направи најголемиот собирач на народното творештво Марко Цепенков, кој го посвети својот живот на собирање и зачувување на богатството на македонската народна литература. Приказните се внимателно избрани од Фаје Томев, која со голем респект се придружува кон оригиналниот текст и кон вистинскиот дух. Во публикацијата е поместена најдолгата и најпрочуената приказна „Силјан штркот“, која се смета дека е

ремек дело на Цепенков, и една од првите прозни дела во модерната македонска литература", се вели во предговорот.

Инаку, Фај (Фана) Томев, родена Палас потекнува од македонско семејство од селото Лаген, Леринско. Таа е родена во Мелбурн во 1954 година. Има дипломирано општествени науки на Мелбурнскиот универзитет, а работела како наставник во средно училиште и како висок администратор во образованието на која функција е и денес. Таа е член на Австралиско-македонската драмска група и на Македонскиот женски хор. Сопруга е на познатиот лингвист, поет и македонист Џим Томев, а мајка е на синот Никола и ќерката Велика.

Во неодамнешниот разговор што го водевме во домот на семејството Томеви, госпоѓата Фана не информира дека кога таа била девојче често слушала македонски приказни од нејзината баба Василка Масина, која во својата деведесет годишна возраст жи- во се сеќава за спомените од времето на војните.

И покрај тоа што се родив и одраснав во едно урбано општество во демократска Австралија отсекогаш во нашиот дом се зборувало македонски, оној истиот јазик што се зборуваше во селото на моите претци во Беломорска Македонија. Јас добро зборував мајчин македонски лерински дијалект, но, за жал, не знаев да пишувам. Меѓутоа, во 1985 година кога за прв пат дојдовме со мојот сопруг Џим Томев во Република Македонија и учествувавме на Семинарот за македонски јазик, литература и култура во Скопје и Охрид, научив да пишувам и да читам на македонски јазик. Со цел да научам повеќе и да се запознам со македонската литература и јазикот со Џим почнавме да го читаме Цепенков, што за нас претставуваше литературно откритие, патоказ и задоволство да го запознаеме нашиот јазик од земјата од каде потекнуваме. Во исто време ја откривме магичноста на дел од прикажувањето и илустрациите на приказните што сме ги слушале во детството и кои длабоко се врежале во нашите мисли. Затоа ни

помогна ремек делото на Цепенков, кое и по стил и по содржина се совпаѓаше со раскажувањата на мајката баба Василка, ни рече Фана, која ја познаваме уште од Семинарот.

Исто така, во разговорот таа рече дека и причинува особена чест и гордост што успеала народното творештво на нејзините претци пишувано на мајчин јазик да го претстави на англиски јазик за читателите од англосаксонското подрачје. Всушност, направив избор од прочитаните дела на Марко Цепенков, ни рече во продолжение Фана и додаде дека нејзината публикација претставува избор од големото дело на Цепенков, кое содржи собрани осумстотини приказни, седумстотин и десет песни, 5032 народни пословици, 100 гатанки, 389 народни верувања, 20 сонцшта и нивно толкување, 46 басни, 67 детски игри, 20 скороговорки, бројни етнолошки материјали, како тајни јазици, описи на занаети реквизити, од домашниот материјален живот од народната агрономија и слично.

Сето тоа, вели Фана Томев, ме поттикна да изберам 666 интересни народни творби на Цепенков кои што ги прилагодив да бидат достапни за широката англиска јавност, за што сум особено горда и задоволна.

Публикацијата „Македонски народни приказни од XIX век“, всушност, претставува значаен прилог на соработката меѓу културите на Македонија и Австралија. А токму тие Австралијанците од македонско потекло биле, се и ќе бидат мост на зближување на двете култури и народи и силна врска меѓу демократска, многунационална и мултикултурна Австралија и Република Македонија.

ТРИТЕ ДРАМИ НА НЕШКОВСКИ

- Книгата со трите драми од истакнатиот драматург, режисер и актер од македонско потекло, Благоја (Бил) Нешковски е печатена на англиски јазик во издание на Македонското литературно друштво „Григор Прличев“ од Сиднеј

Во издание на Македонското литературно друштво „Григор Прличев“ од Сиднеј, на англиски јазик излезе од печат публикацијата „Три драми“ од Благој (Бил) Нешковски. Книгата е отпечатена со помош на Одборот за литература на Австралискиот совет и на Центарот на нови литературни истражувања на Универзитетот на Вулунгонг, а е подготвена и печатена во печатницата на Универзитетот на Вулунгонг, во државата Нов Јужен Велс, што претставува уште еден доказ за учеството на македонските доселеници во мозаикот на мултикултурна и демократска Австралија.

Значајни театарски остварувања

Благоја Нешковски е истакнат австралиски драматург, режисер и актер од македонско потекло, кој, и покрај тоа што живееше многу кратко, само 25 години, тој беше еден од најплодните Македонци во дијаспората на театарско поле. Тој е роден во 1964 година во с. Оптичари, Битолско и на десетгодишна возраст, заедно со своите родители и двете сестри се преселува во Австралија, во Порт Кембла, дел од Ву-

лунгонг, каде, според некои статистички податоци само во железарницата работат околу седум илјади Македонци. Уште како матурант во гимназијата, Благоја го напиша драмскиот текст „Полна куќа“, на англиски јазик, кој добро беше примен на Националната драмска конференција во главниот град Канбера. По завршувањето на гимназијата се запишува на Факултетот за театар и глума на Универзитетот во Вулунгонг, каде се здоби со диплома за уметност со специјалност актерство. Потоа постанува член на театарската куќа Нимрод, на чија сцена одигрува незаборавни бројни главни роли во поголем број драмски остварувања, особено во драмите на Вилијам Шекспир. Благоја Нешковски е еден од основачите на Македонскиот аматерски театар од Илавара, кој има изведено бројни театарски претстави на македонски и на англиски јазик, а е автор и на популарниот драмски текст „Освојувачот Цоле“, кој е изведуван во Вулунгонг, Сиднеј и Мелбурн, а во 1990 година Македонската театарска група од Илавара којашто го носи неговото име ја изведе оваа комедија на театарските игри „Војдан Чернодрински“ во Прилеп, потоа во Битола, Охрид, Струга, Вевчани и Скопје, каде наиде на топол прием кај публиката. Драмскиот писател Нешковски е автор и на други драмски текстови, коишто му овозможува да постане член на Друштвото на писателите на Македонија од 1989 година, кога на 24 ноември истата година за секогаш згасна неговиот млад живот.

Публикацијата „Три драми“ од Благоја Нешковски е печатена на англиски јазик, а ги содржи драмските текстови „Полна куќа“, „Речи му збогум на минатото“ и „Освојувачот Цоле“. Исто така, книгата содржи биографски податоци за младиот драматург, режисер и актер коишто се подготвени од Олга Николовска, како и опширен предговор од Маурије Скот во кој се изнесени драмските остварувања со сето свое битие и придонесот на драмскиот писател Нешковски. Книгата содржи 230 страници со пластифицирана корица на која се презентирани бројни фото-

графин од животот на Благоја Нешковски во Македонија и во Австралија.

Првиот драмски текст под наслов „Полна куќа“ е најдолг и содржи дваесет сценски изведувања, а е поместен на деведесет страници. Главни личности се Расе, Никола, Даме, Владо, Петко и Васко, кои со своите дејствија и драмски задолженија ја прават привлечна оваа вербална и измешана комедија која има елементи на мелодрама. Во неа играњето карти е мотив за постојано тематско поставување на нештата. Меѓу другото, во ова театарско дело се дадени ригорозни, понекогаш вулгарни и динамични сценски конфронтации што оставаат силен впечаток кај читателот.

Текст со поетски натурализам

Драмскиот текст „Речи му збогум на минатото“ е најкус и е поместен на 64 страници, а содржи седум кратки сценски изведувања. Текстот е стилизиран и содржи поетски натурализам, со елементи на фантазија и илузија на самиот театар како централна метафора. И покрај тоа што е на англиски јазик личностите се Македонци: Илинка, Димче и Сашо, кои се соодветни на избрани доселеници од Македонија кои го претставуваат секојдневното живеење во новата средина.

Драмскиот текст, пак, „Освојувачот Цоле“, од кој постои и македонска верзија, веројатно е најзначаен на Нешковски. Текстот е еден вид социјална комедија со досетлив социјален критицизам, во кој се чувствува силна енергија на изведувачите. Главна фигура е Цоле, а потоа Цвета, Алекс, Нада, Сенди и Цими. Оваа комедија содржи седум сценски изведувања, поместени на седумдесет страници, со која авторот се претставува како драмски писател кој има визија и способности да ги дефинира одгласувањата на младите македонски генерации во Австралија, кои се соочуваат со современиот живот во ночите средини.

Текстовите на Благоја Нешковски, како и текстовите на бројни автори од македонско потекло во дијаспората се значаен прилог на културното богатство во новите средини, како и на богатото културно наследство во Македонија.

ЗНАЧАЕН КУЛТУРЕН НАСТАН

- Библиотеката го носи името на сесловенскиот просветител „Свети Климент Охридски“ и има фонд од над 22.000 книги

На осми декември, денот на основоположникот на Охридската архиепископија Свети Климент Охридски, големиот сесловенски просветител, учител, филозоф, теолог и чудотворец, во Мелбурн, Австралија беше отворена Првата македонска национална библиотека што го носи неговото име. Иницијативата за отворање на оваа значајна македонска културно-просветна институција започна во почетокот на оваа година и се одвиваше во рамките на активностите на Организацијата за социјални и етнички прашања „Александар и Делчев“ од Мелбурн, чиј координатор во Република Македонија беше инж. Климе Митревски. Библиотеката „Свети Климент Охридски“ има библиотечен фонд од над 22.000 книги и е прва од ваков вид во Австралија и во иселеништвото воопшто.

Во акцијата за формирање на библиотеката „Свети Климент Охридски“ беа вклучени бројни институции меѓу кои Националната библиотека „Свети Климент Охридски“ од Скопје, поголем број издавачки куќи од Македонија, бројни училишта и училишни библиотеки, установи, претпријатија, приватни и други правни лица. Собирањето и испраќањето на книгите беше спроведено со помош на многу претпријатија и организации во Македонија, а со посредство на Владата на Република Македонија, односно на нејзиното Министерство за информации.

Почетните резултати за оваа хумана акција на љубителите на книгата започна на 2-ри август 1991 година во Мелбурн, каде пристигна првиот контингент од околу 6.000 книги, со што во просторите на Галеријата на државната банка, на свечен начин и во присуство на бројни општествени и културни работници беше промовирана библиотеката „Свети Климент Охридски“, од страна на ректорот на Универзитетот „Кирил и Методиј“ проф. д-р Драги Данев. Подолна, беа изнајмени просторни во предградието Престон, во Трговскиот центар на Пленти Роуд, кои се адаптирани за потребите на Библиотеката, каде и денес таа е лоцирана.

Во почетокот на декември, пак, пристигнаа уште околу 17.000 книги со различита тематика, со што се комплетира целиот библиотечен фонд. Свечениот чин на отворањето на оваа значајна македонска институција беше извршено на 8-ми декември пред бројни граѓани, гости и други вљубеници на книгата во македонската заедница на тие простори. Во име на Владата на Република Македонија присутните ги поздравиле и Библиотеката ја прогласи за отворена Славе Николовски — Катин заменик на претседателот на Републичката комисија за односи со верските заедници на Република Македонија, кој меѓу другото, на англиски и македонски јазик ја изрази благодарноста кон австралиската влада што овозможи да се реализира оваа значајна акција, која ќе значи чекор напред во реализирањето на соработката меѓу двете земји. На отворањето говореше и ја благослови Библиотеката надлежниот архиепископ на Австралиско-македонската епархија г. Тимотеј, а зборувааше и претставник на Македонската студентска организација од Мелбурн.

Библиотеката „Свети Климент Охридски“ во Мелбурн е прва национална библиотека надвор од границите на Република Македонија и претставува значајна, културна институција. Таа ќе биде афирматор на македонската литература, култура и јазик и ќе значи информатор на младите генерации од македон-

ско потекло. Во исто време ќе служи и на пошироката австралиска јавност која сака да се запознае со литературните, културните и другите постигнувања во Македонија и македонскиот народ, а пак отворањето на библиотеката е значаен културен настан за Македонците во Мелбурн, кои се дел од многунационалниот мозаик на Австралија.

АФИРМАТОР И ЧУВАР НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

- Македонскиот просветно-училишен одбор од Нов Јужен Велс опфаќа 30 наставници во етничките училишта со 1.400 ученици, 27 наставници, еден координатор и 600 ученици во саботните средни австралиски училишта

Една од најзначајните, ако не и најзначајна македонска просветна институција во Австралија, е секако Македонскиот просветно-училишен одбор за Нов Јужен Велс. Тој со успех работи од 1978 година и дава голем придонес во образованието и воспитувањето, како и всадува љубов во децата од македонско потекло кон дедовската земја и е чувар на македонскиот јазик, литература, култура, обичаите, традициите... Одборот е единствена македонска институција од таков вид надвор од Македонија која опфаќа 30 наставници во етничките училишта со околу 1.400 ученици, како и 27 наставници, еден координатор и над 600 ученици во саботните средни австралиски училишта во Сиднеј, Њукасл, Вулунгонг и Квинбијан.

Претседател и координатор на просветниот училишен одбор за Нов Јужен Велс е истакнатиот и доблесен патриот Тоде Кабровски. Тој е наставник по образование, раководител и ценет организатор во државната фирма Телеком, домаќин со сопругата Нада во семејството и вљубеник во Македонија. Роден е во Ореово, Битолско, село кое го овековечил и во Австралија со регистрирањето на неколкуте соп-

ствени куќи како „Ореова гарденс“. Градина на Ореово што вечно ќе цвета на далечниот петти континент. Во разговорите при нашата неодамнешна посета и другарувањето во Сиднеј, како и при посетите на бројни знаменити места во таа метропола и при заедничката посета на главниот град на Австралија, Канбера, бевме информирани за многу детали од животот и активностите на македонските иселеници и нивните асоцијации во Австралија.

Поддршка од македонските асоцијации

Иницијативата за формирање на Македонскиот просветно-училишен одбор, ни рече господин Тоде Кобровски ја дадоа наставниците, кои ја изведуваа наставата по македонски јазик во Етничкото училиште во сиднејската населба Њутади, која почна со работа во мај 1976 година. Во почетокот нив ги имаше 12 наставници и тоа: Ратко Ивановски, Славица Силјановска, Тодорче Трајковски, Горѓи Горѓиев, Зора Белокузовска, Елица Цветковска, Панде Кондовски, Роса Петковска, Љубица Силјановска, Благоја Чочоровски, Марија Кочовска и јас. Истата година во јуни во населбата Јагуна, а подоцна се отворија и други училишта во населбите Кенливејл, Адиклиф и во Сент Џори. Одборот е формиран во ноември 1978 година, а прв претседател на Одборот беше Перо Кикирсков, јас бев негов заменик, секретар беше Горѓи Буслиновски, а благајник Перо Илиевски. Значајно е да се спомене дека идејата за формирање на Одборот беше поддржана од црковната управа на МПЦО „Света Петка“ од Рогеил и другите македонски асоцијации во Сиднеј, ни рече во разговорот долгогодишниот претседател на Одборот господинот Тоде Кабровски.

Исто така, во разговорите бевме информирани дека во последните 6—7 години Македонскиот просветно-училишен одбор успеа да го зголеми бројот на македонските етнички училишта за дополнителна настава по македонски јазик, потоа да го воведо ма-

кедонскиот јазик во саботните училишта и да воспостави добри врски со австралиското и македонското општество. Така, денес секоја сабота македонскиот јазик, литература, култура, историја и географија се учат во 12 етнички училишта во Нов Јужен Велс. Овие училишта ги посетуваат околу 700 ученици, а наставата ја вршат 24 наставници. Од I до IV одделение во 6 редовни училишта на Министерството за образование на Нов Јужен Велс македонскиот јазик како втор јазик го учат околу 700 ученици, а наставата ја вршат шест наставници. Исто така, во 7 гимназии од VI до XII одделение, 28 наставници им предаваат на околу 600 ученици македонски јазик, за што полагаат и матурски испити и им стои оценка за предметот македонски јазик.

Развиена издавачка дејност

Улогата на Македонскиот просветно-училишен одбор е непроценлива и од големо значење за афирмација на македонскиот јазик и културата во Австралија, каде македонскиот јазик рамноправно се употребува во ова мултикултурно општество како и другите етнички јазици. Се чини дека, покрај другите наставници што престојувале од Републиката, од големо значење за работата на Одборот беше доаѓањето на проф. д-р Горѓи Сталев — Поповски во Сиднеј во 1983 година, со чија помош е изработен наставен план и програма од прва до шеста и од седма до дваесетта година. Тој ги изработи и трите учебници „Светилник“ I, II и III. Досега наставниците и членовите на Одборот издаде на македонски јазик околу петнаесет учебници и други наставни помагала, кои претставуваат убав прилог кон македонската книжнина и придонес во наставните процеси во училиштата во Австралија и пошироко каде се учи македонски јазик. Овие изданија целосно се финансирани од австралиската влада.

Македонскиот просветно-училишен одбор на Нов Јужен Велс остварува тесна соработка со другите одбори во Австралија, со Министерството за образование на Македонија, со Матицата Македонска, Министерството за информации, Универзитетот „Кирил и Методиј“ и други установи во Република Македонија. Како резултат на таа соработка со Републиката, Одборот има добиено книги и друг вид училишни помагала со цел да се збогати неговата дејност. Инаку, улогата и значајот на Одборот е пред сè да ги координира сите македонски училишта таму каде живеат Македонци, да изработува годишни наставни планови и програми од I—XII одделение, да организира семинари по македонски јазик и други манифестации што ќе значат афирмација на македонскиот литературен јазик и култура, ни рече на крајот од разговорот соговорникот Тоде Кабровски.

АМБАСАДОР НА МАКЕДОНСКИОТ ФОЛКЛОР

● КУД „Илинден“ работи во состав на МПЦ „Св. Петка“, а во него досега членувале над 1.500 млади ентузијаста. — Сегашен претседател е Кире Пашовски, по потекло од с. Цапари — Битолско, еден од активистите во Сиднеј

Македонското културно-уметничко друштво „Илинден“ од Рокдеил, предградие на Сиднеј, каде живеат дваесетина илјади наши луѓе, е едно од најактивните македонски друштва на петтиот континент. Тоа работи во состав на МПЦО „Св. Петка“, а во него досега членувале над 1.500 млади играорци, музичари, пеачи и други ентузијаста. Во период од 25 години КУД „Илинден“ учествувало на бројни етнички фестивали, црковни и други манифестации и било достоин амбасадор на македонската игра и песна. Три пати гостувало во Република Македонија, каде има учествувало на бројни манифестации и има постигнато вистински резултати. Оваа година на 28 декември македонското културно уметничко друштво во иселеништвото го слави своето двеполдецениско постоење, исполнето со стотици успешни концерти, за што добило награди и признанија од општеството, а публиката постојано ги наградува со долготрајни аплаузи за успешната изведба на богатниот македонски фолклор.

Бројни македонски ентузијаст

Ова значајно македонско друштво, за кое со право се вели дека е ороводник меѓу бројните културно-уметнички друштва во државата Нов Јужен Велс е формирано на 26 ноември 1966 година од група Македонци, ентузијаст, кои одделени од Македонија, преку орото, песната и музиката ја изразуваа силната љубов кон родната земја. Почетокот не беше лесен, вели сегашниот претседател на друштвото Кире Пашовски, кој подолго време е организаторот и душата на оваа асоцијација. Друштвото работело под тежки услови, меѓутоа желбата за организираност и афирмација на македонскиот фолклор била голема. Започнале со организирање на игранки, прослави и други свечености на кои се афирмирале младите фолклористи. Подоцна во состав на Друштвото се основаа драмска и фудбалска секција, кои имаа за цел да ги приберат младите Македонци да се приклучат во секулното живеење на доселениците од Македонија. Прв претседател на Друштвото беше Ристо Веловски, а прва играорка Лена Белчева. Меѓу најзначајните активисти треба да се споменат имињата на Митре Дупешов, Паско Грбевски, Лазе Дупешовски, Кире Пашовски, Јосе Белчев, Кире Циревски, Аце Босилковски, Живко Нешовски, Јован Кокаловски, потоа кореографите Александар Дејовски, Пец Поповски, оркестарот „Илиден“ и многу други вљубеници и поборници на македонското народно творештво.

Со започнувањето на изградбата на Македонската православна црква „Св. Петка“ во ноември 1976 година, друштвото „Илиден“ навлезе во една нова фаза на постигнување завидни резултати. Имено, во друштвото се формира Одбор од голем број активисти кои во исто време имаа задолженија во црквоната општина и кои решија тоа да биде во состав на Црквата. Денес КУД „Илиден“ кое работи при црквоната општина „Св. Петка“ е носител на најголемиот број активности во Рокдеил и пошироко. Чле-

новите на друштвото на најдостоеен начин го презентираат македонскиот фолклор пред македонските доселеници и другите етнички групации кои живеат во мултикултурната и демократска Австралија.

Сегашен претседател на КУД „Илинден“ е истакнатиот иселеник Кире Пашовски. Тој е по потекло од с. Цапари — Битолско, за кое често се вели дека се преселило во Рокдеил. Кире е вљубеник во својот народ и голем активист во македонската заедница. Бил претседател на Комисијата за културно-просветна работа при црквата „Св. Петка“ и претседател на КУД „Илинден“ од 1976 до 1980 година, а и денес е на чело на оваа македонска асоцијација која постигнува видни резултати на полето на ширењето на македонските обичаи, традиции, песната и игрите на австралискиот континент.

Во разговорот што неодамна го водевме во Сиднеј, со претседателот Кире Пашовски, бевме информирани за активностите на КУД „Илинден“. Меѓу другото, тој рече дека досега во друштвото членувале над 1.500 Македонци, а во моментот таа бројка се движи околу 150 членови, млади Македонци родени во Австралија. Друштвото настапува на бројни фолклорни фестивали, меѓу кои заслужува да се споменат годишните настани на Етничкиот фолклорен фестивал „Квантас“ што се одржа на 6 јуни во познатата светска куќа „Опера хаус“ под покровителство на Владата на Нов Јужен Велс, каде достоинствено го презентираше македонскиот фолклор во конкуренција со другите етнички групи што живеат во Австралија. За успехот на фестивалот КУД „Илинден“ беше ставено во таканаречената „златна група“ и доби парична награда од 420 долари. Исто така во оваа година учествуваше на фестивалот „Кирил и Методи“ во Розбери, што се одржа во чест на националниот празник Илинден, како и на фестивалот „Илинден“ во Рокдеил, потоа настани на првиот фолк-фестивал „Македонија 91“ во Канбера, а гостувало и во Њукасел, не информира претседателот Кире Пашовски при нашата средба во Сиднеј.

Значајна прослава

Прославата на 25-годишното постоење на Македонското културно-уметничко друштво „Илинден“ што се одржа на 28 декември 1991 година е уште сден доказ на постигнувањата на македонските исељеници во Сиднеј, каде, далеку од дедовската земја Македонија ги презентираат и афирмираат вредностите на националното и културното поле кои претставуваат дел од меѓунационалниот и демократскиот мозаик на Австралија.

По тој повод во големата сала на Македонскиот културно-образовен центар „Илинден“ во кварталот Рокдил, беше организирана свеченост, која долго ќе се памети во кругот на Македонската заедница во реонот Сент Џори. Оваа манифестација ја организира КУД „Илинден“, кое 25 години е вистински амбасадор во презентирањето на македонските народни песни, ора и обичаи.

Вечерта пред присутните се претставија сите фолклорни групи на друштвото, а дојдоа и претставници од многу наши асоцијации и друштва. Поздравна реч одржа претседателот на друштвото Кире Павловски. Тој, меѓу другото, рече:

— МКУД „Илинден“ ја одигра пионерската улога во претставувањето на она што ги карактеризира, што ги разликува Македонците од другите народи и ги прави препознатливи во светот. За 25 години постоење ова друштво во Австралија стана симбол на македонската култура и фолклор.

Културно-уметничкото друштво, неговите членови и неговите симпатизери се најдобри чувари на македонската култура и фолклор од заборав. А уште повеќе од тоа МКУД „Илинден“ претставува расадник на Македонци од Австралија, за што зборува и следниот пример: до сега во друштвото како во училиште за македонски фолклор, активно членуваа околу 1.500 младици . . .“.

Најголем број од нив се деца родени во Австралија, кои во друштвото за прв пат се среќаваат со

изворниот македонски јазик, со македонската песна и игри, со македонската култура. Тие тука растат и се оформуваат како Македонци. Учејќи ги игрите, учат за Македонија, за нејзиното Повардарие, за Галичник, за Мариново, за Билјана и Билјанинги извори на прекрасното Охридско езеро. Учат за историското минато, за македонското битие. Кај сите членови играорци е присутна желба да се посети родната земја Македонија, да се оствари жив контакт со луѓето таму, да се доживеат убавините на татковината, да се запознае светот на стариот крај и да се допре до коренот на сопственото постоење.

Друштвото „Илинден“ три пати има гостувано во Република Македонија и секоје патување е посебно доживување. Анализата покажа дека гостувањето во Македонија е она мото кое на членовите им дава несопирлива сила и елан за да израсне друштвото во ретко успешна група, уметнички квалитетна, до ниво на професионална група. Подготовките на членовите на друштвото стануваат вистинско задоволство, а меѓусебните средби, прераснуваат во долгогодишно и доживотно пријателство.

По официјалниот дел од програмата почна општата веселба која со звуците на младиот оркестар „Бисер Балкански“ траеше до длабоко во ноќта.

ПОТВРДА НА МАКЕДОНСКАТА ВИСТИНА

- На собирот учествуваа голем број интелектуалци од македонско потекло. — Поднесени многубројни научни трудови од областа на културата, јазикот, литературата, историјата и човековите права

Во организација на Македонската заедница од Западна Австралија во Перт се одржа „Австралиско-македонската национална конференција 1990“. По тој повод весникот „Австралиско-македонски неделник“ од Мелбурн донесува опширен материјал на англиски јазик, во кој, меѓу другото, се вели дека на Конференцијата учествувале голем број македонски интелектуалци од Перт и од другите делови на Австралија. Тие се собраа во Перт да ги презентираат своите научни трудови и друг вид соопштенија со цел да ја потврдат македонската вистина и да фрлат светлина врз некои аспекти од нивната активност и заеднички живот во мултикултурна и многунационална Австралија.

Конференцијата на која, покрај големиот број Македонци, присуствуваа и претставници на австралиското општество, ја отвори господин Гордон Хил, министер за мултикултура и етнички прашања, кој во својот говор ја истакна самобитноста и улогата на македонската етничка група.

На ова значајно организирано собирање на Македонците во Австралија беа презентирани голем број реферати од областа на образованието, културата, јазикот, литературата, историјата и човековите пра-

ва. Така, во текот на првиот од четирите дена од работата, д-р Илија Чашуле, шеф на Катедрата за македонски јазик на Универзитетот Маквори од Сиднеј, се претстави пред присутните со опширен реферат за историјата на македонскиот народ и за развојот на македонскиот литератураен јазик, а Мајкл Радин, познат адвокат и комисионер од Аделајд се осврна на проблематиката врзана за македонските емигранти во австралиското општество.

„Жената, јазикот и културата“ беше темата за која се расправаше во текот на вториот ден. Притоа Лили Шуковски, социјален работник од Мелбурн се осврна на формирањето и работата на Советот за социјални грижи, а наставникот Пандора Сапурма — Петревска, која е претседател на Друштвото на македонските наставници за Викторија, зборуваше за македонската жена во австралиската заедница. Васка Дренковска, постдипломец од Сиднеј, пак се претстави со реферат за употребата на англиските зборови во информативните гласила на македонските емигранти, а наставникот Жаклина Атанасовска се осврна врз учењето на македонскиот јазик во училиштата во Викторија и улогата на Друштвото на македонските наставници, Анцело Патерас, еден од оснивачите и директорите на весникот „Австралиско-македонски неделник“ зборуваше за формирањето на весникот, постигнатите резултати и идните планови за ова многу значајно гласило.

Третиот ден на Конференцијата и беше посветен на проблематиката за човековите права. Така, меѓу другите, Стево Стаматовски, секретарот на Македонската црковна општина „Св. Димитрија“ од Вулунгонг Џон Караџов, Томе Миовски, Михајл Шариковски и Јанко Томов се претставија со реферати за човековите права на Македонците и нивниот развој додека Вик Димитру од Мелбурн се осврна на активностите за остварување на човечките права на Македонците во егејскиот дел на Македонија.

На Конференцијата посебно признание им се одаде на Крис Ангелков, претседател на Македонската

заедница за Западна Австралија, која беше домаќин, на Сели Боршов и Бови, социјален работник за македонската колонија, на Џон Караџов и Јоле Цандовски од Комитетот за човекови права за Западна Австралија и на Елизабета Дукас, за нивниот придонес во успешното организирање, како и на организациите од Македонската заедница на Западна Австралија и на македонската младина за поддршката, гостопримството и ентузијазмот покажан на Конференцијата.

Во текот на одржувањето на Конференцијата се организираа многубројни средби меѓу наставниците од македонските училишта, социјалните работници, делегатите за човекови права и претставниците од македонската заедница во Перт. Се реши наредната конференција од ваков вид да се одржи во Аделајд.

ОВЕКОВЕЧУВАЊЕ НА КОРЕНИТЕ

- **Македонското литературно творештво „Григор Прличев“ во Сиднеј е еден вид амбасадор на националните, културните и други вредности на македонскиот народ. — Богата издавачка и новинарска дејност**

Македонците од Австралија се една од најбројните и најзначајните етнички групи и претставуваат многу важен дел од тамошната култура, литература и од севкупното живеење што е особено изразено во мегалополисот Сиднеј. Таму, на тие простори, само во Рокдеил, предградие на Сиднеј и збратимен град со Битола, каде се зборува англиски и македонски јазик, живеат над дваесетина илјади Македонци од сите делови на Македонија. А во ерата на мултикултурното живеење, Македонците имаат поголема можност да ја развијат својата национална свест и да ја шират македонската култура, јазик и литература донесена од родната земја. Во Сиднеј постојат три македонски православни црковни општини кои се духовно-национални и културни домови, голем број македонски културно-уметнички друштва кои се амбасадори на богатиот македонски фолклор, просветно-школски одбор, училишта на македонски јазик, градинки за најмладите Македончиња, радио часови, весници...

Една од најзначајните асоцијации во Сиднеј е секако Македонското литературно друштво „Григор Прличев“. Тоа е прво од таков вид во дијаспората. Друштвото е формирано на 31 март 1978 година од

група ентузијаста и вљубеници во македонскиот мајчин јазик, литературата и културата. Тоа има за цел да ги зближува македонските доселеници, коишто се активни на полето на литературата. Меѓу другото, друштвото „Григор Прличев“ организира прослави посветени на македонските преродбеници го издава списанието „Повод“, ја има формирано Народната библиотека „Григор Прличев“ со неколку илјади книги, списанија и други материјали, организира наградни конкурси за најдобри литературни творби, а организира и богата издавачка дејност на дела од македонските доселеници, кои во слободното време се занимаваат со пишување. Во Друштвото членуваат голем број творци на поетски остварувања. Тие се чувари на сè она што е македонско и се продолжувачи на културните вредности на македонскиот народ.

Значајна продукција

Издавачката дејност на Друштвото претставува значаен придонес во афирмирањето на резултатите од областа на литературата кај македонските доселеници во демократска Австралија. Прва отпечатена стихозбирка, што друштвото „Григор Прличев“ ја издаде во 1984 година, е зборникот „Видици“, кој содржи бројни литературни остварувања главно на членови на Друштвото. Истата година е издадена стихозбирката „Полутици“ од Душан Ристевски, а потоа публикациите „Површински корења“ и „Оковано море“ од Иван Трпоски, „Чувар на детски спомени“ и „Време за спомени“ од Бранко Наумовски, „Збогување“ од Горјан Маслиновски, „Лирско ехо“ од Лилјана Тошевска, (сите на македонски јазик) и „фрагменти на една историја“ од Цим Томев на македонски и на англиски јазик.

Од најновата издавачка дејност посебно треба да се одбележи дека во декември 1990 година, како двојазично издание на англиски и на македонски јазик, се појави стихозбирката „Полутици“ од Душан Рис-

тевски, познат иселеник, главен и одговорен уредник на списанието „Повод“, социјален работник и комисионер за етнички прашања на владата на Нов Јужен Велс. Стихозбирката побуди голем интерес и кај македонските иселеници и кај австралијанскиот книжевен аудиторинум. Тоа е заокружено поетско дело на овој истакнат македонски општественик во Сиднеј, кој ја црпи својата инспирација од современата дијаспора на македонскиот народ, кој што ги ужива човечките права во демократска Австралија. Преводот на песните на англиски јазик го направи познатиот светски славист и вљубеник во македонскиот јазик од Австралија д-р Рециналд Де Бреј, кој меѓу другото вели: „Песните изразуваат чувство на оттуѓеност и осаменост и душевна болка на поединецот да го прифати новото и непознатото и често пати да ги прифаќа новите вредности на луѓето од нему судната земја“.

Немир печалбарски

Збирката песни, пак „Преселба на Запад“ од Иван Трпоски, што излезе од печат, претставува значаен придонес во иселеничката книжина и во јазичните и литературните процеси кај Македонците во дијаспората. Тоа е четврто литературно остварување на Иван Трповски, познат и признат литературен деец, кој повеќе од дваесет години живее и твори во Австралија. Преку песните во стихозбирката, која содржи педесетина песни и е на македонски јазик, авторот го изразува својот поетски немир и расположба за причините и последиците на преселбите на Македонците, а песните се суштествено изразување на поетското достоинство, на љубовта кон македонскиот литературен јазик и кон сè што е сврзано со родната Македонија. Трповски на одреден поетски начин ги уверува читателите дека иселеникот својата татковина секогаш ја носи во мислите, сметајќи дека иселувањето е само физички чин. Меѓу другото, во песните вели дека љубовта за родниот крај секогаш го гони

иселеникот во себе и други, тоа го измачува и му создава немир во душата и дека тој ќе се смири само по напуштањето на животот или по враќањето во родната земја — Македонија.

Треба да се одбележи дека издавачката дејност на Македонското литературно друштво „Григор Прличев“ е многустрана. Меѓу другото, таа има големо значење за афирмирање на литературните остварувања на Македонците во Австралија, како и за достоинствено презентирање на македонските доселеници и нивните културни вредности кои се дел од мултикултурата на Австралија.

Бројот пак, на македонските гласила во Австралија се зголемува од година во година како потреба и средство за информирање на активностите и достигнувањата на Македонците во новата средина и како средство за продолжување на векот на нивниот мајчин македонски јазик донесен со себе од стариот крај. Тие во исто време се моќен фактор за зачувување на националниот дух, го јакнат патриотското единство и ги афирмираат националните вредности рамноправно со другите етнички групи што живеат во Австралија.

Едно од најзначајните македонски гласила што се печати во Австралија е списанието „Повод“. Тоа е поетски гласник и прво македонско списание во Австралија и единствено од ваков вид во иселеништвото. Се печати како орган на Македонското литературно друштво „Григор Прличев“ од Сиднеј, чиј членови се ентузијастички, вљубеници во македонскиот јазик и литературата, а кои во слободното време се занимаваат со пишување лични творби и со новинарство. Списанието како плод на друштвото го уредува редакциски одбор составен од Македонци по потекло претежно од охридско-струшкиот и битолско-преспанскиот регион, меѓу кои особен придонес имаат: Душан Ристевски, Иван Трповски, Јован Кокаловски, Лилјана Тошевска, Ѓорѓи Доневски и многу други.

Целта и задачите на списанието „Повод“ е да ги обедини Македонците кои се занимаваат со пишу-

вање лични творби и да ги собере околу друштвото „Григор Прличев“. Списанието излегуваше на три месеци во првите три години, а од јануари 1981 година излегува како двомесечник. Се печати на македонски литературен јазик со кирилица со одделни статии на англиски јазик, особено оние кои што се однесуваат на македонскиот јазик, историјата и културата.

Содржината на списанието „Повод“ е разновидна. Така, секој број е посветен на по еден македонски литературен деес; се дава осврт на неговите најдобри литературни остварувања. Потоа се застапени рубриците: дела на наши членови, од македонското народно наследство, за македонскиот јазик и литература, страница од историјата, јазично катче, како и голем број рекламано-пропагандни материјали од наши претставништва во Австралија и од македонски иселеници сопственици на разни бизниси во Сиднеј и околината.

Секоја година во списанието „Повод“ се објавува конкурс, преку кој се избираат најдобрите литературни творби во годината, со учество на автори кои анонимно и шифрирано ги доставуваат своите лични творби, од областа на поезијата, прозата и детската литература. Вообичаено на конкурсите пристигнуваат голем број литературни творби, од кои, посебна комисија составена од членови на Друштвото и видни општественици од македонско потекло, избира три или четири поетски, прозни и детски литературни остварувања. Наградените литературни творби се објавуваат во списанието и добиваат скромна сума пари.

Поетските и прозните творби објавени во списанието „Повод“ се од голема важност и имаат значаен придонес за македонската литература на нашите во странство. Македонските иселеници и привремено вработени во странство, далеку од својата родна земја, пеат за убавото и за сè она што останало во нивното сеќавање. На тој начин нивната порака е преку литературни творби да ги изразуваат чувствата и поврзаноста кон Македонија.

СОДРЖИНА

Предговор — — — — —	5
НА КОНАК НА ПЕТИОТ КОНТИНЕНТ	
Австралија далечна но сепак блиска — — — — —	9
Во Мелбурн во лето — — — — —	14
Во градот на фјордовите — — — — —	20
Во градот Нов Дворец — — — — —	25
И челикот се топи од рацете на Македонецот — — —	31
Во престолнината Каиберга — — — — —	37
Македонски центри на вистината — — — — —	41
Во манастирот „Св Климент Охридски“ — — — — —	47
НЕОДРОДЕНИ	
На конак кај Андреја Бранов — — — — —	55
Татковината треба да се брани — — — — —	59
Бизнисмен од висок ранг — — — — —	65
Имам желба да инвестирам во Македонија — — —	69
Афирматор на македонската вистина — — — — —	73
Бранител на македонската вистина — — — — —	77
Во одбрана на правдината на македонците — — — —	82
Во домот на Стојан Сарбинов во Мелбурн — — — — —	87
Македонија ја носам во срцето — — — — —	91
Славист од светски глас — — — — —	94
Поборник на македонската вистина — — — — —	98
МАКЕДОНСКИ ОБЕЛЕЖЈА	
Цепенков на англиски јазик — — — — —	105
Трите драми на Нешковски — — — — —	109
Значаен културен настан — — — — —	113
Афирматор и чувар на македонскиот јазик — — — —	116
Амбасадор на македонскиот фолклор — — — — —	120
Потврда на македонската вистина — — — — —	125
Овекочување на корените — — — — —	128

Книгоиздателство
Матица македонска — Скопје

Славе Николовски — Катин
ВО АВСТРАЛИЈА КАКО ДОМА

Лектура
Божо Стефановски

Коректура и печат
„Просвета“ — Куманово

Славе Николовски-Катин е роден во Долна Преспа 1941 година. Завршил Филолошки факултет на Универзитетот „Кирил и Методиј“ во Скопје. Автор е на публикациите: „Англиско-македонски-лимнолошки лексикон“ (издание на Хидробиолошкиот завод - Охрид, 1986 г.), „Македонски холокауст“ (НИО „Студентски збор“, 1990 г.), „Македонски православни црковни општини во Австралија, Канада и САД“ („Нова Македонија“, 1991 г.) Од англиски на македонски јазик го преведе историскиот роман „Александар Македонски“ од Урлих Вилкен, а од македонски на англиски ги превел книгите: „Развој и исхрана на младите циоприниди од Охридското Езеро“ од Милчо Точко, „Монографијата за селото Неволјани, Леринско“ и „Страниците за Македонија и Македонците“ од Христо Андоновски.

Автор е и на голем број текстови од областа на културата, јазикот, литературата и други области, објавени во дневните и периодичните весници и публикации.

